

بۆسە نايفان ديتوانا

ڤهوژارتن و بهرهه ڤكرن
د. فاخر حهسهن گولي

دیوانا

نایف بۆسهئی

نایف موسا عومەر بۆسهئی - سندی

۱۹۶۲ - ۱۹۹۸

قهوژارتن و بهرهبه قکرن

د. فاخر بهسهن گولی

سەنتەرىي زاخۆ بۆ قەكۆلينيي كوردى

ديوانا
نايف بۆسەلى

پەرتووك

د. فاخر حەسەن گولى

قەوژارتن و بەرهەفقەرن

ئىكەن / ۲۰۲۲

چاپ

ديار عبدالله
جەگەرخوين جەمەيل
وارهیل عبداللهباقى

ديزاین
بەرگ

978-9922-9169-4-1 ISBN

D- / ۲۶۶۱ / ۲۱

ژمارا سپاردنەن

© مافن چاين يىن پاراستيه بۆ

سەنتەرىي زاخۆ بۆ قەكۆلينيي كوردى

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەرىي زاخۆ بۆ قەكۆلينيي كوردى

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ديوانا

نايف بۆسهلى

پیشهکی

د ناف مللهتی کورددا هژمارهکا زیده ژ کهسانین خواندهقان واته ئەوین گرنگیی ب زانین و زانستی ددهن پهیدا دبن سهره‌پای هه‌لگرتنا چهکی شه‌ره‌فی بو به‌رگریکرن ژ ئاخ و هه‌یی و نه‌هه‌یین کوردستان، ب پینقیسی خوده ب ده‌هان به‌ریه‌یین سپی ژ نقیسینا بیره‌اتن و فه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان پرکینه. ئەفه ئەوی پامانی دگه‌هینیت کو ئەوان خواستییه ب نقیسینی ب تایه‌تی فه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان هه‌ست و ئەو تشتا ددلی ئەواندا وه‌ک شۆره‌شین کوردی و ئاخا کوردستانێ ژ هه‌میان گرنگتر سه‌رخوه‌بوونا کوردستانێ کو ئەفه داخوازا هه‌ر کوردپه‌روه‌ه‌کیه ده‌ریه‌رن. هه‌لبه‌ستان (نایف بۆسه‌لی) خودانی ئەقی دیوانی کو ئیکه ژ ئەوان که‌سان ئەوین نه‌ ب تنی ب چه‌کی خوده به‌لکو ب هه‌لبه‌ستین خوده به‌ره‌قانی ژ گه‌ل و وه‌لاتی خوده کری، د ئەقی پیشه‌کییدا هه‌ول هاتیه‌دان د چنده ریزاندا ل سه‌ر ژیاننامه‌یا هۆزانقانی بنقیسین.

کورتە دیروۆکه‌ک ژ ژیاننامه‌یا جفاکی - زانستی هۆزانقانی:

نایف موسا عومه‌ر، ل ساڵا (١٩٦٢)ئی، ل گوندی (بۆسه‌لی) سه‌ر ب ده‌قرا (سندیان)فه، چاقین خوده ل دونیایه‌ فه‌کریوون. خواندنا خوده یا سه‌ره‌تایی ل گوندی خوده ب داوی هینابوو، ژبو به‌رده‌وامیدان ب خواندنی به‌ره‌ف گوندی (بی‌رسیخ) هه‌ر چه‌ند یا دویر ژی بوو، لی ژبه‌ر چه‌زا ئەوی یا زیده بو خواندنی رۆژانه هاتن و چوونا (بی‌رسیخ) دکر و شیا قو‌ناغا (ناقنجی) ب دویمه‌هیک بینیت، ب مه‌ره‌ما درێژه‌پیدانا خواندنی به‌ره‌ف باژی‌ری (زاخو)فه چوو و ل ناماده‌یا پیشه‌سازیا زاخو هاته وه‌رگرتن و ل ساڵا (١٩٨١)ئی، خوندانا خوده

د گههینیتە دویمایه و پلهیا ئیکێ ل سەر ئاستی سنۆری پارێزگهها دهۆکی بدهستخوهقه دهینیت.

ههلبهستقانی دوو جاران ژیارا ههقزینی ل گهل خانمان (خهمی ناسر عهمر و لهیلا عومهر ئهحیا) پیکهینابوو، خودای مهن مهن هفت کور (عیما، فهرسه، پهروهر، ریزان، سهمیان، پارتیزان و نیچیرقان) و پینج کچ (پهروین، مزگین، کاژین، پرژین و رۆندک) ب ئهوان بهخشین، ههژی گۆتییه کو ههلبهستقان (نایف بۆسهئی) ل ریکهفتی (۱۹۹۸/۶/۱۵) ئی، شههید دبیت.

پوختهیهك ژ ژیاننامهیا سیاسی - لهشکریا هۆزانهانی:

ههلبهستقان ههر ژ دهستیپکا گهنجاتیا خوه ههست ب ستهم و زۆرداری ل سهر مللهتی کورد دکهت. ژهر ئهقی چهندی ل ساللا (۱۹۷۸) ئی، پهیوهندی ب شۆرهشا گولانی دکهت و دجیته د ناف ریزین پارتی دیموکراتی کوردستان، پلهیا کادری ریکخراوا (هیزل) یا نهینی ومردگریت، پاشان دبیته بهرپرسی ریکخراوا (ئهیلول) یا نهپهنی... ناقبری ل سهر خهباتا خوه یا نهینی بهردهوام دبیت، ئی ل ساللا (۱۹۸۱) ئی، پشتی ب داوی هینانا خواندنا خوه یا ئامادهیی ل زاخۆ، ب مهبهستا پتر خزمهتکرنا گهل و وهلاتی پهیوهندی ئیکسهر ل گهل شۆرهشا ناقهاتی دکهت و ل سنۆری لژنا ناقچا زاخۆ دبیته پیشمههرگه، ههر د ئهوی سالییدا ژهر کار و بزاقین ئهوی یین بهرچاق، ژبو بارهگای لقا (۱) یا پارتی دیموکراتی کوردستان دهیته فهگوهاستن و ماوی سئ ههیفان وهک کادری سهرکهفتی مزویلی خزمهتی دبیت. پاشی ژبو بارهگای مهکتهبا سیاسی یا پارتی دیموکراتی کوردستان ل (پازان) رۆژهلاتی کوردستان دهیته فهگوهاستن و دناقهرا سالیین (۱۹۸۱-۱۹۸۳) ئی، ل پشکا کارگیری دهست ب کار دبیت.

ل ساڵا (١٩٨٣)ی، جارەکا دیتەر بۆ باره‌گایێ لقا (١) ده‌یتە
 قه‌گۆهاستن و به‌رپرسیایه‌تیا ئەندامی (لقا ئیکه‌تیا قوتابی و لاوین دیموکراتا
 کوردستانی) ل ده‌قه‌را زاخۆ و مردگرت. ل ساڵین (١٩٨٣-١٩٨٤)ی، به‌رپرسیایه‌تیا
 گومرکا زاووته و پاشی یا (حه‌فته‌نین)ی، که‌فتنه دده‌ستین ئەویدا. هەر ژ
 ساڵا (١٩٨٤ هه‌تا ١٩٨٦)ی، دبیته کادری رێکخراوا له‌شکه‌ری یا بناقی
 (شه‌هید حه‌جی قادو) یا سه‌ر ب لژنا زاخۆفه کو شه‌هیدئ فه‌رمانده (وه‌صفی
 بیدوهی) به‌رپرسی رێکخراوی بوو، دناقه‌هرا ساڵین (١٩٨٦-١٩٨٨)ی، دبیته
 کادری رێکخراوا له‌شکه‌ری یا بناقی (عین زاله) کو شه‌هید (محهما قاسم)
 به‌رپرسی رێکخراوی بوو. به‌رده‌وام د خزمه‌تا گه‌ل وه‌لاتیدا بوو، لئ پشته
 شه‌رئ عیراق و ئیرانی (١٩٨٠-١٩٨٨)ی، یخ هه‌شت ساڵی ب دویمه‌هیک هاتی، ئەو
 ل گه‌ل خیزان و هه‌قال و هۆگر و خه‌لکی ناچه‌یین ژیر ده‌سته‌لاتدارییا
 کوردی به‌ره‌ف سنۆرین تورکیا دده‌نه‌رئ و وه‌ک په‌نابه‌ر ل که‌مپا ئاواره‌یین
 کوردین عیراق ل باژیرئ (دیاریه‌کرئ) ئاکنجی دبن، لئ پشته سه‌ره‌لدانا
 به‌هرا ساڵا (١٩٩١)ی، د زقرنه‌فه ئا‌خا کوردستانی و ئیکسه‌ر په‌یوندی ب ناف
 ریزین پیشمه‌رگین کوردستانی‌دا دکه‌ت و دبیته به‌رپرسی له‌شکه‌ری (به‌ره‌یی
 کوردستانی) ل زاخۆ؛ د ناقه‌هرا ساڵین (١٩٩١-١٩٩٢)یدا دبیته کادری لژنا زاخۆ
 و پاشی دبیته ئەندامی (نقیسینگه‌ها دهرکار)ی، یا پارتی دیموکراتی
 کوردستان سه‌ر ب لژنا زاخۆ- لقا (١)قه؛ هه‌روه‌سا ل ساڵین (١٩٩٢-١٩٩٣)ی،
 دبیته ئەندامی (لژنا) ئەمنی ل زاخۆ؛ دناقه‌هرا ساڵین (١٩٩٣-١٩٩٦)یدا دبیته
 ئەفسه‌رئ ئیکئ ل رێقه‌به‌ریا ئاسایشا (زاخۆ) و به‌رپرسی هۆبا (هه‌واره‌اتنی)؛ ل
 ساڵا (١٩٩٦)ی، بۆ ماوه‌یه‌کی کیم ب وه‌کاله‌ت دبیته رێقه‌به‌ری ئاسایشا زاخۆ؛
 هەر ژ ساڵا (١٩٩٦)ی هه‌تا (١٩٩٧)ی، دبیته جیگرئ لژنا له‌شکه‌ری ل زاخۆ یا
 سه‌ر ب (ده‌سته‌یا زیره‌فانیا ده‌وکی)قه؛ ل ساڵا (١٩٩٧)ی، دبیته به‌رپرسی
 به‌تلینا (خابوور) یا شه‌رئ (پارتیزانی) سه‌ر ب (هینزا زاخۆ)قه؛ ل ساڵا (١٩٩٧)ی،

پشكدارى د ئەكادىمىيا لەشكەرى ل زاخۆ دكەت و ل سەر ئاستى گشت سوپايىن لەشكەرى يىن پشكدار پلا ئىك بدهستخوهقه دهينيت. ديسان د ناچهرا سائين (۱۹۹۷-۱۹۹۸) ئيدا دبىته بهپرسى بهتليونا (۱) سەر ب سوپايىن (۱۴) يا سەر ب فهريماندهيا لەشكەرى دهۆكيشه. ب كورتى ناچهرى رۆلهكى باش و بهرچاف گىپرايه و چهدين پهپرسيارهتئين جودا جودا ههبووينه. ئى ل ريكهفتى (۱۹۹۸/۶/۱۵) ئى، د شهركى گراندا شهيد دبىت و گيانى خوه گورى ئاها پيروزا كوردستانى دكەت.

چهند تيبينين گرنگ ل سەر ئەقى ديوانى:

ديوانا بهردهست چهدين تيبينين گرنگ ب خوهقه دگريت، ل قيرى ههول هاتيهدان ب تنى ئمازه ب چهند خالين گرنگ و جهى مفا ومركرتنى بهيتهكرن، كو ب ئەقى شيوهين ل خوارينه:

- ئەف ديوانه ژ (۳۹) ههلبهستان پيكهاتيه كو پرايا ئەوان ب شيوازى كلاسيك و پينج ژ ئەوان ب ناعى (نهبن ههقرىك، كى باومر بى، كهكى منۆ، ئۆ ههقالۆ و شهمالكا خوه سووى) ب شيوازى ههلبهستا سهريهست هاتينه قههاندينه.

- (نايف بوسهلى) تهفايا ههلبهستان خوه (رۆژ و ههيف و سالى) و جهى قههاندنا ههلبهستان دياركره، ئەقى چهندى تايبهتمهنديهكا ديتر دايه ديوانى.

- ئيكهمين ههلبهستا ههلبهستقانى ل ژير ناقونيشانى (شهيدان)، كو ل سالى (۱۹۸۵) ئى، ل دهقهرهكا هۆزا (گوليان) قههانديه. د چهند مالكين دهستپيكيدا وهها دبيژيت:

ئەى شههيد هوين نهمرن

هوين ژ مرنى مهزنترن

ئەو ئارمانجا ھوین بۆ چووین
داخوازا مالمەتسى بووین
کاروانى وهىئ پىرۆزە
خودان ماف و حەق و دۆزە

- ھەر كەسى ب ھویری بنیپیتە دیرۆك و جەئ قەھاندنا ھەلبەستان دى بۆ
ئەوى دیار و ئاشكرا بیت كو پپانیا ھەلبەستان واتە ژ (۳۹) ھەلبەستان
(۲۹) ژ ئەوان دناقبەرا سائین (۱۹۸۹-۱۹۹۱) ل كەمپا ئاوارەیین كوردین
عیراقى ل باژپىرئ دیاربەكرى ھاتینە قەھاندن، ب ئەقى چەندى گەرماتیا
قەھاندنا ھەلبەستان بۆ ئەوان ھەر سى سائین دیاربەكرى دزقپیت، پەنگە
كارتیكرنا ئەنزالا پەشى و ئاوارەبوون و دەربەدەربوونا كوردان و وپرانكرنا
كوردستانى و بن ئاخكرنا ھزاران كوردان، ھەلبەستقان پالدابیت پتر
بەرەف ھەلبەستقسیئە بچیت.

- ھەلبەستقانى دویمایىك ھەلبەستین خوە كو ئەو ژى ئەف ھەر سیئەنە
(ئىكگرتنا گەل، ناقى تە بارزانى و شەمالكا خوە سۆتى) دیرۆكا
نقىسینا ئەوان ئىك پۆزە، واتە ھەر سى ل (۱۹۹۸/۵/۸)ئى، ئانكو (۳۸) پۆزان
بەرى شەھیدبوونا خوە كو دبیتە (۱۹۹۸/۶/۱۵)ئى، قەھاندینە.

- ھندەك ژ ناقونیشانین ھەلبەستین ئەقى دیوانى یان وەك ئىكن مینا: (ئۆ
ھەقالۆ) كو دوو ھەلبەستین جودانە و ب دوو شیوہیین (كلاسیك و
سەریەست) قەھاندینە، یان ژى ناقونیشان نیزیكى ھەقن وەك: (سەر سالا
كورد - سەر سالا)، (ئىكگرتن - ئىكگرتنا گەل).

- ئەف دیوانە مینا گەلەك دیوانین دیتەر، ھندەك ھەلبەستین ئەوى دوو یان سى
جاران ھاتینە قەھاندن، ھەر ب ئەقى مەبەستى مە ھەولدا دانەپەكى ژ ئەوان
وەك ھەلبەستا بنەرەتى ل قەلەم بەدین و ل گەل دانەپین دیتەر بەروارد

بكهين و جياوازيين ئەوان ل پەراويزان بنقيسين، داكو ب ئەقى چەندى پتر
ببيته جهى مفا وەرگرتنى.

- هەول هاتيهدان هەر پەيقەكا نە رۆهن يان پەيقين پيدقى ب پيناسەكرنى د
ديوانيدا، ب شيويهكى ريكويك ل پەراويزان هاتينه نقيسين.

- ب هيچ رەنگەكى مە دەستكاريا رينقيسا هۆزانقانى نەكرية، ب تنى د
ئەوان پەيقاندا كو ب شاشيا رينقيسى دەينه هژمارتن و كارتىكرنى ل
پيتم و واتايا هۆزانى و چارچووقى گشتىخ ئەوى ناكەت، راستهكرن
هاتينه ئەنجامدان، بۆ نموونه: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- تەقيا هەلبەستين ئەقى ديوانى سياسى- وەلاتپاريزينه، هەر كەسىخ ب هويرى
هەلبەستين ئەقى ديوانى بخوينيت ئەف چەند دى بۆ ئەوى رۆهن و ئاشكرا
بيت كو هەستى كوردپەرورەرى و وەلاتپاريزيا هەلبەستقانى چەندا بەرزە. د
ئەقان چەند مالكاندا وەها دبيژيت:

دى هەليت رۆژەكا گەش ل وەلاتى سەرانسەر

دى كەن شاھى و ديلان پيشمەرگە و كوردپەرورەرى

ديسان دبيژيت:

ئەف وەلاتى بخير و بىر تەقا زيپر و خەزينة

ژبەر هەمى وى بى بارين ژاگيركەرا دا د مينە

- هەلبەستقان سەبارەت ئەوى ستەما ل مللەتى كورد هاتيهكرن كو ب
كەرەستين ژەرراوى هاتينه تۆپبارانكرن ب ئەقى شيويهى دبيژيت:

وەلاتى مە تەقدا گرت مژ و موران و عەور

ل سەر مەدا باراندىن سام و خەردەل و ژەر

- مەلا مستەفا بارزانى د فەرەنگا هەلبەستين (نايف بۆسەلى) دا پامانا
(سەميان، بابى مەزن، سەرکردى بى وينە و... هتد) يە. هەلبەستقانى ئەف هەر

سێ ههلبهسته (بارزانی، کاوهیی چهرخیی بیستی بارزانی، ناغی ته بارزانی)،
ئهقه سههرهپای ب دههان مالکان دناف ههلبهستین جیاوازا ب ناغی مهلا
مستهفا بارزانی فهاندینه د چند مالکان وهها دبئیت:

کاوهیی چهرخیی بیستی یی گهلی کورد مستهفا
سههرکهفتیی داستانا دژی پیلان و گهفا
خهم خواری مافی ژارا ههرتو سههرهپای ب وهفا
ژیۆ کورد پینجی سالا ته پرهحهته و جهفا
- پهیقا پيشمههرگه دناف گهلهک مالکین ئهقی دیوانیدا وهک پهیهکا
پیروژ، خودان بهرخوهدان، پارێزقانی و هلاتی و... هتد) هاتیه وینهکرن. د
ئهقان چند مالکاندا وهها دبئیت:

خودانی تم باوهرا وهلات پارێزقانی
تو شاگردی فیرگهها فهرههنگا کوردینی
جان فیدای جهنگ و شهرا سههنگهرا میرانی
تو پیناسه و جهقهنگا یی قازی و بارزانی

ل دویمههیکه ئهقی پيشهکیی، سوپاسیا خودای مهزن دکهین بۆ
ئهو هیز و شیانی داینه مه کو مه شیایی ئهقی دیوانی بگههینینه
ئهجامهکی، ههروهسا سوپاسیا مالباتا ههلبهستمان (نایف بۆسهلی) ب تایبهتی
کورپی ئهوی (سهمیان)ی دکهین، کو ههر ژ دهستیپکا کاری ههتا دویمههیی
بهردهوام ل گهل مهدا بوو. هیقیدارین ئهف کاره ببته جهق قازانجا تهقیان.

د. فاخرهسهن گولی

دهۆک ۲۰۲۱

هه و النامه كتيب

شههیدان^(۱)

ئەه ی شههید هوین نهمرن
هوین^(۲) ژ مرنئ مهزنترن

ئهو ئارمانجا هوین بو چووین^(۳)
داخوازا مللهتی بووین

کاروانئ وه^(۴) یئ پیروژه
خودان ماف و حهق^(۵) و دژه

وه^(۶) بو کوردئ ماف لی خواری
جان و گیان کره گوری

لی وه دل ب خو نه سوژیت
قیانئا وه دلادا دژیئت

خوینا وه یا سوور و شرین
جوگ و جوبار مه ژئ برین

ئاخا کوردستانا تیهنی
وه جان و^(۱) خوین کر قورپانی

(۱) ئەف ههلبهسته ل سالا (۱۹۸۵)ی، ل دهقرا (گوئیان) هاتیه قههاندن.

(۲) ل جههکی دیتر: ئەو.

(۳) ل جههکی دیتر: ئارمانجا ئەو بو چووین.

(۴) ل جههکی دیتر: وان.

(۵) ل جههکی دیتر: حهق و ماف.

(۶) ل جههکی دیتر: وان.

زارۆيیت (٢) وه ب ژفان (٣)

دلئ وان بۆ وه ب كوژان (٤)

ل سه ر پيكا د راوستن

ل هه قايئ بابئ خوه د پرسن

ئه ري مامۆ كا بابئ مه

شههيده بوويه ئه وه عهزييت مه (٥)

لئ (٦) ئه م ددين سۆس (٧) و پهيمان

دۆزا (٨) ئه وان (٩) نههيت بهردان

يان (١٠) پزگار بت كوردستان

يان ژي تهف مرن و (١١) نه مان

كهفر و زهقي هاتن نهخشان

دار و گيا هاتن ئاقدان

(١) ل جههكئ ديتر: گيان و.

(٢) ل جههكئ ديتر: زارۆكيت.

(٣) ل جههكئ ديتر: ژفان.

(٤) ل جههكئ ديتر: كوژان.

(٥) ل جههكئ ديتر: شههيده بابئ وه عهزييت مه.

(٦) ل جههكئ ديتر: بهئ.

(٧) سۆز.

(٨) ل جههكئ ديتر: پيكا.

(٩) ل جههكئ ديتر: بابئ ههوه.

(١٠) ل جههكئ ديتر: يان دئ.

(١١) ل جههكئ ديتر: يان ژي كورد.

رەنگ و خەملا خۆ گرت و دان
ب خۆینا وان یا سۆر و جوان

چیا نەمان نە رەش و شین
دایک نەمان بوۆ وه نەگرین

جان و گیان وه کر فیدا^(۱)
بوۆ هەبوونا گەئێ کوردا

بوۆ^(۲) وه ناکین گری و شینێ
ئارمانجا وه ئەم دئ چینێ

دا ئەم^(۳) و مزگینێ بیدینێ
یان رزگار بین یان بگەهینێ

ئەهی شەهیدیت خودان خیرەت
وه پازی کر ل سەر^(۴) وه شیرەت

ل بەر کێلێت وه دئ روینن^(۵)
ب بیرهاتنیا دئ قەژینن^(۶)

بپیتین زێری دئ نەخشینن^(۷)
ئالا رەنگین دا لەقینن^(۸)

(۱) ل جەهکێ دیتەر: وه جان و گیان کر فیدا.

(۲) ل جەهکێ دیتەر: ئەم.

(۳) ل جەهکێ دیتەر: بیرهاتن.

(۴) ل جەهکێ دیتەر: یا ل سەر.

(۵) ل جەهکێ دیتەر: روونن.

(۶) ل جەهکێ دیتەر: ب دیرۆکێ دئ نەخشینن.

(۷) ل جەهکێ دیتەر: ب پەند و عیبرەتا دەینن.

(۸) ل جەهکێ دیتەر: ئالا دۆزێ ل سەر دا لەقینن.

ٲاوى كورد^(١)

ٲهز ٲاوى كورد ٲهروم
من خوڻن و جان گورى كر
خودان بيروبو اوهورم
سوَس^(٢) و ٲهيمان ٲازى كر
د شهف ٲهشا دا فهنهرم
دايكا وهلات ب هيڤى كر
دى ل گهل كاروانى ههرم
ٲارمانجا وئ ههژى كر
حهتا دوزى بگههينن
دى ريڤنگ ب م ل وئ ريڤن
صهد ئاستهنگا ٲوخينن
ل خهمى نهبه ئهى دايكن
مافى گهلى خوه ستينن
چاڤليكرن ل خهلكهكن
خوينسا دهلال ٲژيينن
دى گهورين چهرخهكن
ٲيشمههركه دل ئازانه

(١) ئهف ههلبهسته ل ريڤكهفتى (١٩٨٨/١١/٢٢)ئ، ل كهميا ئاوارهين كورد ل باژيرى

(دياربهكرى) هاتيه فههاندن.

(٢) سوَس.

ناترسن ژ کهتن و گهفا

جهنگ اوهریت فیدانه

بهرگری ژ مان و مافا

چۆل نابیت گورهپانه

دی چیکهین گرپ و رهفا

کوردستان یان نهمانه

دروشمع ته مصتتهفا

هه و النامه ی کتیب

پموشتین کورد^(۱)

کورد هەمی شۆرەشگەرن ب زمان و گۆتتا
ژ میرخاسا^(۲) بگره تا بگهه^(۳) زارۆ و ژنا
هەمی ئەو ژى ل دلدا^(۴) ل هەمبەر دوژمنا د جەنگن
هەر کەس ل گور کارى خوہیە د خەبتن بى دەنگن
بزاڤا ئەوان^(۵) ئەوہ زیپ و پەرا کۆم بکن
ب هیقى و ب ژفانن^(۶) وەلاتى خوہ ژى^(۷) ئاڤا کن
ژ هەمیى خرابتر ژیک چوونا وان یا پپە
وہک کاروانى دیکلا هەر کەس ل جەم خوہ پپەره
دبیژن ئەزم سەرکیش^(۸) ئەز ب تنى کوکەلم^(۹)
خودان عیل و گزیرم^(۱) هەم ئاغا و بەگلەرم^(۲)

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتى (۱۹۸۹/۱۲/۲۱) ئ، ل کەمپا ئاوارەیی کورد ل باژیری

(دیاربەکرئ) هاتیه ڤه هاندن.

(۲) ل جەهکى دیتەر: تۆ.

(۳) ل جەهکى دیتەر: بگەهیت.

(۴) ل جەهکى دیتەر: هەمی دى دلدا.

(۵) ل جەهکى دیتەر: وان.

(۶) ل جەهکى دیتەر: لى ب ژفانن.

(۷) ل جەهکى دیتەر: خو ژى.

(۸) ل جەهکى دیتەر: دبیت ئەز سەرکیشم.

(۹) نیرى.

ئەو بازى ب زانە بوون كاروانخ وان شەپلانە
سەرى ئاغا و بەگلەرا ژ ئاف ملخ وان ھلانە

ھەر كوردەكەى وى دقە سەرخوہبوونا كوردستان
ب خو^(۳) دويەره ژ خەباتەى پەى چەدبەت ئاف لیدان

ئەى بخو پاراستى بىت ژ كوشتە^(۴) و خوین پشتنە
وہلات دەریا خوینیئەى بىت^(۵) نەگەئەى كا بەى وى ب تنە^(۶)

داخووازا وان ئەوہ^(۷) ئەو خودان تاج و سەرا
ئەى پەسن و ئاقدار ببن ل سەر خوینا ھەژارا

بو گەھانەنا دۆزى پاجى ئەو چاقەرینە
دەئا تەزى داخووازا پەشنىار ل سەر لئەقینە

زەمان پەرى درەئژن چەما ئەم ژ ماف ماین
ناھینە بىرا خو ئەو شەھەیدەىن جانەداین

ھەتا شەئەى پەزى وى دقەتن سەر لەشكەر
ئەو رازى نابیتن قەت ئەو بىمىنیتە ئەو نەفەر

ئەقە رەوشتەت^(۱) مەنە لەوا ھنە بئەدەستەىن

(۱) خودان دەستەھلات.

(۲) مەر، سەرکردە.

(۳) ل جەھەكەى دیتەر: ئەو خو.

(۴) ل جەھەكەى دیتەر: ئەى ب خوہ پاراستەى ژ كوشتەى.

(۵) ل جەھەكەى دیتەر: خوینیئەى.

(۶) ل جەھەكەى دیتەر ئەف مالکە زى ھاتیە:

گەر ئارمانج و دۆز ھات گەھانەن

ئەو بلەز و بزاف خوہش تەت مەیدان

(۷) ل جەھەكەى دیتەر: وان زى.

چەندەھا شۆرەش ھەلبوون دویر ژ قۆناغی شکەستین

ئەمى (۲) چەوا سەربەست بین ئەى مللەتی مە یی (۳) گوھدار

ئەم بخۆ شەپرزەینە (۴) دوژمنی مە ژى غەدار

ھەوا ننامەى کتیب

(۱) ل جھەکی دیتەر: رەوشتتین.

(۲) ئەم دى.

(۳) ل جھەکی دیتەر: نە.

(۴) ل جھەکی دیتەر: شەپرزەنە.

٢٦ گولانئ (١)

شۆرهشی چارده ساللا (٢) کیشای (٣)
ئەف مللەتی چەند هزار (٤) شەهید دای

ئارمانجا راستی ب خوینی قەدای

رۆزا (٦) ئاداری مە تۆ ل بیڕی
ئە کۆم بەست و پیلانائ جهزائیری (٥)

ل ناقبەرا بەکر (٦) و شاهئ (٧) نەمای

وہ بۆ ژ ناف برنا (٨) شۆرهشا کوردی
نۆش جان وە قەخوار دەرمانئ (٩) دەردی

وان نەخش و پیلانئیت (١) خوہ بجە ئینای

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٩/٢/٢٧) ئ، ل کەمپا ئاوارمیین کورد ل باژیری

(دیاریبەکرئ) هاتیە قەهانن.

(٢) ل جەهەکی دیتەر: ١٤ ساللا.

(٣) ل جەهەکی دیتەر: قەکیشای.

(٤) ل جەهەکی دیتەر: (٢٥) هزار.

(٥) ریککەفتنامەیا (الجزائر) ل ریککەفتی (٦ ئاداری ١٩٧٥) دنابقبەرا عیراق و ئیرانی

هاتبوو گریدان.

(٦) ل جەهەکی دیتەر: صەدامی. (ئەحمەد حەسەن بەکر، دنابقبەرا سائین ١٩٦٨ - ١٩٧٩) ئ،

سەرۆک کۆماری عیراقی بوو.

(٧) موحەمەد رزا شاهئ پەهلەوی (١٩٤١-١٩٧٩).

(٨) ل جەهەکی دیتەر: بۆ مرنا.

(٩) ل جەهەکی دیتەر: وہ قەخوار شەریبەتا.

لئ وه هزر و بیر تم خه یال بۆشن^(۲)
ئهقه چی کومبینهك عاقل فرۆشن^(۳)

دئ مینت مللهتی کورد هه رین مای^(۴)

بو وه هه ر زیکا گرۆقه و دیار بی
پیشمه رگی نه بهزل واری خویا بی

سۆس^(۵) و په یمان باوه ری ئه وان دای

رۆژا^(۶) ئی مه ها گولانی
شۆره شی ده ستپیکر ل^(۷) کوردستانی

تفه نگا میرخاسا^(۸) مزگینی دای

مه بهرئاشین ئاشی^(۹) خو نویژه نکر
ل سه ر بنگه هین ئه یلونی^(۱۰) ئا قاکر

خورتی و گیرانا ئاشی ده نگه دای

خوه ژ که رب و کینی تی رکر
ده ستیت خوه ب خوینی سۆرکر

نه دزانی پاشه پۆژا مای^(۱)

(۱) ل جهه کی دیتر: په یمانا.

(۲) ل جهه کی دیتر: خه یالا وه یا خاف و بۆشه.

(۳) ل جهه کی دیتر: کۆمبینهك عاقل فرۆشه.

(۴) ل جهه کی دیتر: مللهتی کورد هه ری مای.

(۵) سۆز.

(۶) ل جهه کی دیتر: ل بیست و شه شی گولانی.

(۷) ل جهه کی دیتر: فه گه ریانه.

(۸) ل جهه کی دیتر: بۆ گه لی.

(۹) ل جهه کی دیتر: به ری ئاشی.

(۱۰) ل جهه کی دیتر: ل سه ر بنگه ئه یلونی وئ.

قەسايیت تەف ۆن و مێرا
بینه کابووسک ژ خەلکێرا

وان وژدان بوۆ خوہ نەھیلائی

دلی دوزمنا گرت ترس و هەبیهتی^(۲)

خۆدانیت حوکم و سیداره و هەبیهتی^(۳)

سەبر و هەدار بوۆ ئەوان نەھیلائی^(۴)

چیانیت^(۵) مە ییت بەرز و بلند

خوہ خەملاند جوان و ڕند

بوۆ مێرخاسی وان قیای

وەلاتی مە تەف گرنژی

بوۆ پیشمەرگی مێرخاس و هەژی

خێرهاتن کر هندی شیای

(۱) ل جههکی دیتەر: ئاڤا بوو رۆژا وان یا مای.

(۲) سەهم، ترس.

(۳) سەرویهەر.

(۴) ل جههکی دیتەر: ئاشی سەری وان هیرای.

(۵) چیا یین.

نهورۆز^(١)

رۆژهكا ب ناڤودهنگه، نهورۆزا ئهڤى وارى^(٢)
ئاگرى تهى دژواره، ل دوژمنا دبارى
نیشانا ئازادىخ، ته ژ ناڤ بره زۆردارى
هر سال ل مهها^(٣) ئادارى ل رۆزا بيست و ئىك
شهنگه وهلات د خهمليت^(٤)، وهكى هيزارا بووكى
دوژمنى^(٥) ژبو شيارن^(٦)، دكن بزاڤهك دژواري
دوژمنى^(٧) كوردىنيخ، ته دكن جهژنا بهارى^(٨)
يا راست بو وان دهليله، دكهڤى ههيشا^(٩) ئادارى
بزاڤا وان ئهوه، نههيلن جهژنا وارى
بهلى دىرۆك شاهده بو داستانا كاوهى

-
- (١) ئهڤ ههلبهسته ل رېككهڤتى (١٩٨٩/٣/١١)ئى، ل كهمپا ئاوارهيىن كورد ل باژىرى
(ديارىهكرى) هاتيه ڤههاندن.
(٢) ل جههكى دىتر: گهلى ئارى.
(٣) ل جههكى دىتر: ههيشا.
(٤) ل جههكى دىتر: خهملن.
(٥) ل جههكى دىتر: دژمنى.
(٦) ل جههكى دىتر: شياره.
(٧) ل جههكى دىتر: دوژمنى.
(٨) ل جههكى دىتر: بوهارى.
(٩) ل جههكى دىتر: مهها.

ئەو نەشپىن تە ونداكن، ھىدى گەنجهك كورد ماى
 دئ ھەر بەرز و بلند كىن، ھەر ساللا ئەفى بارى
 ئاگرئ تە بلندترە ژ مەتىنى^(۱) و ھەلگوردى^(۲)
 ھەر دئ تو مینىه^(۳) گەش، مادەم كورده لى خودى
 ھزار زۆھاك رابن دئ ژناف چن ب قى كارى
 مللەتى مە یى كورده، تېھنىق ئازادىق
 ئومىدا موھكمە^(۴)، دئ ھەر گەھىن ئاشتىق
 ئارمانجا مە قەداى، یا نىزىكە ئىكجارى
 چىاىت مە خودپرستن، پ.م.^(۵) ژئ بەیترن
 ل گەل بیستنا ناقى وان، دوژمن ژ ترسا^(۶) دمرن
 ھەردەم ئاھا وەلاتى، دکن ئاگر و گورى
 وەلاتى مەى شرین، بو دوژمننا گورستانه
 مللەتى مەى قەھرەمان خودان ھیز و شیانە
 بو مەرەما دۆزا خوھ یى بزاف و ھشیاری
 لەوا ھەر دئ مینت ھەر ھەمى نەورۆز و جەژن
 تاج و تەختیت زۆردارا دئ ب سەرى واندا ھەژن

(۱) چىایى مەتىنى سەر ب قەزا ئامیدیى- پارىزگەھا دەۆکیقەیه.

(۲) چىایى ھەلگورد سەر ب قەزا چۆمان- پارىزگەھا ھەولیرىقەیه.

(۳) ل جەھكى دیتەر: مینىقە.

(۴) شدیایه.

(۵) پىشمەرگه.

(۶) ل جەھكى دیتەر: گرسا.

١) حەلەبچا شەهید

رژیمە زۆردار بە عەسەییەت فاشست
تەقنێ خوێ پراچاند وان قەهاند و پست
نەقییەت هیتلەرێ فاشیست^(٢) دروست
ب ژەر و کیمیای ل حەلەبچە وان خست
پێنج هزار شەهید ب ئیکجاری ئیخست

گونەها وان چیه^(٣) زارۆکیەت ساقا
ژەرێ داگرتن جەرگ و هناقا
ل باوەشێ^(٤) گرتن دایک و باقا
مانە د خەویدا پۆز لێ چوو ئاقا
خاترێک نەخوەست نە بیک و زاقا

بەختی مەیی پەش دوژمن غەدارە
حەلەبچا شەهیدا بەلگە و دیارە
پەقیەت فرۆکا ل سەر هاتن خوارە
سام و خەردەلێ تارێ^(٥) کر شارە
بە عەسەییەت روی پەش نە شەرم و عارە

(١) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (١٩٨٩/٣/١٥) ئ، ل کەمپا ئاوارەیی کورد ل باژیری
(دیارە کرێ) هاتیە قەهاندن. هەلبەستە فاشیست: "ل پۆزا ١٩٨٩/٣/١٧ بۆ بیرهاتنا
شەهیدین حەلەبچە ل ئوردیگای کوردین عیراق ل دیارە کرێ یا هاتی بە لاقەرن".

(٢) ل جەهکی دیتەر: نازیەت.

(٣) ل جەهکی دیتەر: چیبوو.

(٤) هەمبیزکرن.

(٥) ل جەهکی دیتەر: طاری.

وان وئیرانکرن تەهف بـرج و ئەـیوان
رۆژا پێشەوازىی ئى کر تارىستان^(۱)
بـیـهن و کـیـشانى نـینـه بـهـرەـفـان
لەوا تەهف مـرۆـف تە کـرن قـوربـان
حەیفە شەهید ل وړ مان بى سەمیان^(۲)

شەهیدان هوین^(۳) نەمرن بخەون بى خەم
دیرۆك وه نەخشانە ب خۆینا خوە یا گەرم
ستیرا وه گەشە ل ئەسمانى هەردەم
مە سۆس^(۴) و پەیمانیت تۆلا وه پراکین ئەم
ژ بەعسییت روی رەش نە فهیت و شەرم

ژ کەفتا خوهرپستە دژی بارۆقا
ئەهى کۆمیتا مافى گەل و مرۆقا
هەقالبەند نەبن بۆ هەرچ و هۆقا
ئەم ژى مـرۆـقـین وەکـى وان طۆقا^(۵)
کوردئ بەلنگاز قوربانن بۆ قا

بەعسیا سۆتن زارۆکیت طازى^(۶)
شـرـیکـیت وانن جاشک^(۷) و غازى

(۱) ل جەهەکی دیتەر: ئەلندا رۆژئ کرە تارىستان.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: بى خودان.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: ئى هوین.

(۴) سۆز.

(۵) تۆقا.

(۶) تازى.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: خوە فرۆش.

ئەوان زىدەكر ژ شوپا نازى
كۆما جيهانى ل وه دكىن گازى
ل قى گونەها مەزن هوين نەبن پازى

خەم و كۆفان^(۱) نەبوو وهيه باف^(۲) و كال
مە بۆ زارۆكى دەرکۆشیدا مرن تفال^(۳)
مە بۆ دايكا د بەر پۆحیدا^(۴) نەماى مەجال
مە بۆ^(۵) رېئىنگى بلەز نەهاتى مال
مە بۆ گەنجى نوى گەهشتى زاڤا و دەلال

دەردى مە هەميا ئەف دەردى گران
ملاەتى كورده ل جيهانى بى خۆدان
مالا مە قەبرە بۆ مە هەم زىندان
لەوا ب هەزارا زارۆ و ژن^(۶) مە قوربان دان
ئەم هەر دى بېن^(۷) يان كوردستان يان نەمان

نە تە ب تى ئەو بېن كيشا
ل وهلاتى مەى ژار گەلەك و هيشا
نە ژبۆ مال و زىنەتى دلى مە ئيشا
ژبۆ زارۆكىت سۆتن وهك خۆلەميشا
كەتىن كۆلانا وهكى دەرويشا

(۱) ل جەهكى دىتر: مە گريان.

(۲) ل جەهكى دىتر: باب.

(۳) ل جەهكى دىتر: بۆ زارۆكىن سۆتىن مرىن تفال.

(۴) ل جەهكى دىتر: بۆ مرنا دايكا.

(۵) ل جەهكى دىتر: بۆ وى.

(۶) ل جەهكى دىتر: شەهيد.

(۷) ل جەهكى دىتر: ئەم دى هەر بېژين.

سەر ساڵا کوردان^(۱)

ل ۲۱ ئاداری سەر ساڵا مه کوردانی
رۆژه کا گه له ک پیرۆزه جهژنا ئاههنگ گێرانی
ته کهها زۆحاکێ رۆخاند کاوه هاته مهیدانی
زنجیرا بهندا قهتاند قهبيت دهری زیندانی
ئازادیی چهنگی خوه کیشا^(۲) ل سەر خاكا کوردستانی

زهند و بازکیت کاوهی چهکوچی ئازادکر
چهکوچی کهرب و کینی سهری زوحاکێ ماچکر
میژۆکی خوینا کوردا وی ب مرنی زوی شا^(۳) کر
ئاگری ئازادیی گهنج و خورتا وان هلکر
ئالایا کوردینی کسههک و زهری بلند کر

بیرهاتنا تهیا پیرۆز ل سەر ساڵا دی نویکین قه
مللهتی مشهخت و ژار خهه و کۆفان کۆمکرن قه
د ئهقی واری غهریبیا ئاههنگا ته دی گێرین قه
ل ههر باردۆخهکی سۆس^(۴) و پهیماننا دینهقه
دا بزانی تو بخودانی دوژمنی هارو هۆقه

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکههتی (۱۹۸۹/۳/۱۸)ی، ل کهمپا ئاوارهیین کورد ل باژیری
(دیاربهکری) هاتی هههاندن. ههلبهستفان دبیژیت: "ل ۱۹۸۹/۳/۱۲ یا هاتی خواندن ل
سەر دهیی شانۆیی ل رۆژا نهوورۆزا پیرۆز ل ئۆردیگای کوردین عیراقی ل دیاربهکری".

(۲) ل جههکی دیتر: به لاق بوو.

(۳) شاد.

(۴) سۆز.

كوشتن و سۆتن و دەربدرهیی دۆژمن مه پی ناترسینن
ته فیڕکرین ب میڕانی هیقییت وه ههر دئ مینن
مه دۆزا خوه یا زانی دئ ب ئارمانجی گههینن
لهوا شوۆرهش وه دانی دئ ب ئاگرئ ته شارینن
هیقی و ئومییدین ژارا ب خوینی دئ بجه ئینن

نیشانا شوۆرهش دائینی جانفیدا کورپیت مه نه
مه خهباته بو ژینی ئەم ههمی پیشمههرگه نه
دارخوازکهرا هیژ خوینی ئەم ژ دل ئاماده نه
ئاگرئ تیکوشینی شههید ریبهریت مه نه
خهتیرا ته دئ گه شبت گه لهک کاوه مه هه نه

واریت مه دۆل و دهشت و چیا مه بخوینی تیڕکرن
بهندهکی شههید و گۆریا چهپهر مه ییت چیکرن
زارۆک و بچوکیت کوردا مه ب داستانا فیڕکرن
دلئ قین و خوهزیا وان خهم و کۆقان داکرن
دهرگههی ژین و هیقی مه ل گه لی خوه قه کرن

دۆژمنییت کوردینی تو باش و باش ناسکری
رۆزا خییر و ئاشتی دۆژمننا زۆرداری
خهملهیا رهوشا وه لاتی دیروکا کوردینی
ئارمانجهکی پر بهرزئ تو ره مزا میڕانی
یا فهره کورد بزنان بهرهمی کاوهی و بارزان

بیرھاتنا گەلئ من^(۱)

هۆ ما ئەقرو تازیە ؟ .. نه .. ژ جهژنا^(۲) مه ههميانه گەلئ
دهستيپکا ميلادی يه ؟ .. نه .. سەر سالا کوردانه گەلئ
ئاھەنگا دوير ژ وەلاتی .. هۆ .. مه^(۳) دل کۆفانه گەلئ
ئەم ژ واری يیت دويرکەتین^(۴) .. هۆ .. مه هەر هزر و بير ئییه گەلئ
بھارین خەلکئ شاهینە .. هئ .. چ یا مه زیماھه گەلئ
مه بیرھاتن تژینە^(۵) .. هئ .. لھو مالیتە ئاداره گەلئ
هن جهژن هن تازینە .. لئ .. کوردستان بۆ وارگهه^(۶) گەلئ
تەف داستان دیرۆکینە^(۷) .. لئ .. پەند و عیبرەت ئەفکاره گەلئ
لھوا ئەوا دئ مینتە ساخ .. ها .. نھورۆزا کەفناھه گەلئ
دئ ھلگرن چیا و شاخ .. ها .. پیتا ئاگری دژواره گەلئ
نەبیژن خەبات نەما .. کا .. یان ژی ئەقرو تۆفانه گەلئ
خوھشمیر ئیت ماین هەما^(۱) .. کا .. پیشمەرگه لئ سەمیانە گەلئ

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریپکەفتی (۱۹۸۹/۳/۱۹)ئ، ل کەمپا ئاوارەیین کورد ل باژیری

(دیاریه کرئ) هاتیە قەھانندن. هەلبەستەن دبیژیت: "ل رۆزا ۱۹۸۹/۳/۲۱ ل دیاریه کرئ

هاتیە پیشکیشکرئ."

(۲) ل جههکی دیتەر: ژ جهژنا.

(۳) ل جههکی دیتەر: ئی مه.

(۴) ل جههکی دیتەر: دوير کەتی.

(۵) ل جههکی دیتەر: بیرھاتنیت مه پرن.

(۶) ل جههکی دیتەر: ئی وارە.

(۷) ل جههکی دیتەر: مه گرتن ئەرباب و باپیر.

شۆرەش ھەریاد بزقت^(۲) .. لۆ .. بدەنگی پارتیزانە^(۳) گەلۆ
 بلا دوژمن بمریت^(۴) .. لۆ .. خۆرستی کوردستانە^(۵) گەلۆ
 شۆرەشگێر مشەخت نەبن .. نۆ .. ئەوان خۆین ئی کەل نابت گەلۆ
 گەر شەمالک خۆ سوژ نەبن^(۶) .. نۆ .. دەوروبەر ل وان پۆن نابت^(۷) گەلۆ
 ئاسمانی بی پەش عەور .. چو .. باران و مژ ئی^(۸) نابت گەلۆ
 ھەر پینگاڤا بی ھزر .. چو .. ئارمانج و ئومید نابت گەلۆ
 کاروان شەقی ناھاژۆت .. ئەو .. ریناس و دویر بین نابت گەلۆ
 تەھنگ و قەلەم نەبن جۆت .. ئەو .. بەرخۆدان ب ھیز نابت گەلۆ
 چو داریت ئازادیی .. ھی .. بی خۆین شین و بەر نابن گەلۆ
 مالاھتی کاوہ نەبن .. ھی .. ئەو دی بی نەورۆز بن گەلۆ

(۱) ل جھەکی دیتەر: نە جاش و خوہفرۆش.

(۲) ل جھەکی دیتەر: شۆرەش ھەریات زقپت.

(۳) ل جھەکی دیتەر: ئەو ب رەنگی پارتیزانە.

(۴) ل جھەکی دیتەر: ھەر وەکی مە کری دروشم.

(۵) ل جھەکی دیتەر: کوردستان یان نەمان.

(۶) ل جھەکی دیتەر: گەر شەمالک خوہ نە سوژت.

(۷) ل جھەکی دیتەر: دەوروبەر ئی پۆن نابت.

(۸) ل جھەکی دیتەر: باران ژێ.

ئېكگرتن^(۱)

گەلى برا ژى دويركهفن
ژوان رېككەفت خوار و قاژى
هوين ژ سەر شورىي برهفن
ئېكگرتن يا جان و ههژى
ئەم هەمى برائىت^(۲) هەفن
گەر بو وهلاتى دلسوژى
نابت دۆست گورگى كهفن
لى هەى بى عاقل و مەژى
سەد^(۳) دەرگەھ ل عەورا قەبن
چ تەير^(۴) ل ئەسمانا ناژى
دى بو عەدرى^(۵) زقپتن قە
بى چەنگ ژ كەستى وەستىاي
دى ئاق ل چۆكى چیتەقە
يا زەقىيا وارى ئاق داى

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۴/۷)ئى، ل كەمپا ئاوارەيىن كورد ل باژيرى
(دياربهكرى) هاتيه قەھاندن. هەلبەستمان دبیژیت: " بۆ وان كەسپن نەفس نزمیت خوه
ب میت و پولیسیت توركا قەداى".

(۲) براىت.

(۳) ل جەهكى دیتەر: سەد.

(۴) ل جەهكى دیتەر: طەير.

(۵) ل جەهكى دیتەر: عەرد.

دى داسكا^(۱) ئادى تىژ بىتەڧە
 ژ زىوان گەنم ڧەداى
 ھۆ ھەڧالينۆ^(۲) راستى ئەڧە
 بىنپىرن پىش پۆشا مەى
 يا نىزىكە دى ھىتەڧە
 رۆزا چەكە وچى كاودى
 لى^(۳) خەلكىنۆ يا د ھىتەڧە
 رۆزا شەڧە ڧە داى وىراى
 وئ ئارمانجا ھىلاى ژ وە وئە
 ل شەنگە وارى كافل مەى^(۴)
 كاروانى بەز ھىلاى ب پئە
 گورگى دەڧ خوين بۆ ل وى راى
 ل گەل خوە زىكا دى ھەلپتە
 ل شەنگە دارى كافل مەى
 بىك و ئاگر و دویمان پئە
 باروويت گولا كىلاى
 ئەى گەل كوردى^(۵) دەرىدەر
 خۆدانپت كۆما شەھىدا

(۱) ل جەھكى دىتر: داسا.

(۲) ل جەھكى دىتر: خەلكىنۆ.

(۳) ل جەھكى دىتر: ھۆ.

(۴) ل جەھكى دىتر: بەرى مە ژى ڧەدگىپراى.

(۵) ل جەھكى دىتر: گەل ژار و.

خوه پاكـرتن بو مه فـهر
دا بگههـين هيـقى و ئومـيدا
جارهكـ دى سينگـ كره چهـپهر
وى پيشـمهـرگهـي⁽¹⁾ جان فيـدا
ئهو بهـرهـقانيـت هـهر و هـهر
ژبو كوردسـتانا كـورددا
گارى ژوهـلـاتي كـره دهر
مه مزگين بو هـهوهـ دا

⁽¹⁾ ل جههكى ديتـر: وى پيشـمهـرگهـيـن.

١) فهلهك ههى لى لى

فهلهك ههى لى فهلهك ههى لى
بهسه جارهك نهكه مهياى
لهوا ئيرۆ ديبژن وهى لى
خوزيا وارى ئهم بووينه لى

مير و ميرخاس مهزن كرين
ب تهف خاسيه تا^(٢) ئهم فيركرين
بو دوزا گهل ههژى كرين
يان پاريزين يان ژى بهرين

بهختى مهى رهش بهروقاژى
لهوا داىكى دللى ته ژى
ئيرۆ سووت و بيه رهژى
مينا خووزيا كول لى پهژى

گهلى كوردى بى خودانه
لهورا بارى مه گرانه
وارى مه^(٣) كافىل و ويرانه
مهيدانا هووف و دهبانه^(١)

(١) ئهف ههلبهسته ل ريككهفتى (١٩٨٩/٤/٢١)ى، ل كهمپا ئاوارميين كورد ل باژيرى
(دياربه كرى) هاتيه فههاندن.

(٢) تاييه تمه ندى.

(٣) ل جهه كى ديتتر: مهى.

فەلەك بۆ كورد سەد ئافەرىن
ل گەل چەرخا تە نافرین
هەزار قۆناغا تی پەرىن
خۆراگریت هەروەهەرىن

فەلەك ئیرو تە کرین دویر
ژوولاتی هەردەم مە ل بییر
دەشت و چیا و گەلیت کویر
خودان خەملا جان و دلگیر

ئەو هەمی میوگ و چیمەنە
رەز و باغ و دار مشەنە
پویبار و کانی لی هەنە
بەشت و سەیرانگەهیت مەنە

گەلەك خەونا پێقە دبینم
د کۆم^(۲) جقاتا دا دروینم
دەرد و برینا دکەوینم
دەنگ و باسا ل گەل خوە دئینم

دەمی ژ خەوی پادبەم بەهز
ل هەویر^(۳) خو دنیوێرم ئەهز
نە مەن واره نە رەز و پەهز
دیسە دچەم لیقا خو بگەهز^(۱)

(۱) درفدانه.

(۲) ل جههكی دیتەر: گەلەك.

(۳) دەورویەر.

ئوھەقالۆ^(۲) ناھیتە قە
رۆزا مەن و تە دگەوت ئەقە
مەرن و ژینا مە یا پیکە
بینە هیقی مانە ب ریقە

بھارا پیر جان نابیتن
رۆزا بۆ رۆزی دئ بھەیتن
ھەر رۆزەکا ئاقابیتن
د خەيالادا دەیت دیتن

(۱) لەقدان.

(۲) ل جھەکی دیتەر: ئۆ یارا.

وهلات (١)

پر ئاگر مه هلكرن ههم شۆرەش و ههم خەبات
كهله مه ئەفاكرن ب كلوخكيت گەنجا وهلات
خۆينا مه ل ته هەركى وهكى ديجله و فورات
ديروك هاتن نقيسين ل سەر كهقریت خوهرستی
دارهك ل واری نهما خۆينا سۆر نه ههلمستی
لـ دارا ئازادىع بهرى وى پيشه نههات
ب سهدا زاروكيت ساقا بى داىك و بى باب مان
رەز و باخ و گوند تهف بوون كافل و ويران
بهارا كوردستانى بيه بارۆف و سوبات^(٢)
ئەفه چەرخى بيستيه چاريكا ديماهى
عالم ل سەر گەردونا دكن كهيف و شاهى
ئەم ل سەر دۆزا خو نهماينه كەر و مات

^(١) ئەف ههلبهسته ل ريككهفتى (١٩٨٩/٥/٢٦)ى، ل كهمپا ئاوارهيين كورد ل باژيرى
(دياربه كرى) هاتيه فهاندىن.

^(٢) ههيشا سوباتى (شوباتى).

پیشمەرگه^(۱)

خودانی تم باوهره
تو شاگردی فیرگهها
جان فیدایی جەنگ و شهرا
تۆ پیناسه و جەقەنگا
ناقئ تە پەر بھایه
ب دلئ هەمی کوردایه
شەهیدا ژ وە جان دایه
خەلکەک دی ژ وە جودایه
نۆبەدارئ شەف پەشا
قەهرمانئ شۆرەشا
کەپەنئ^(۴) تازی لەشا
بەر هەلسەتی هێرشا
وہلات پارێزقانیی
فەرھەنگا کوردینی
سەھنگەرا میرانی
یا قازی^(۲) و بازارانی^(۳)
یئ پیروژ و شیرینه
شوینگر ژبو وە نینە
ل دەق وە ئەرزان خوینە
ئەق خاسیەتە وان نینە
شەمالکا تازی پەقین
بەرگری کورد و هەبەین
ژار و بەلنگاز جقین
بۆ مللەت ئیمن و ژین

(۱) ئەق هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۹/۵/۲۶) ئ، ل کەمپا ئاوارەیین کورد ل باژیری (دیاریە کرئ) هاتیە قەھاندن.

(۲) قازی موحەمەد، دامەزینەرئ کۆمارا کوردستان (۱۹۴۶) ئ، بوو، ل (۳۱ ئاداری ۱۹۴۷) ئ، ل مەھاباد هاتە سیدارەدان.

(۳) مەسعوود مستەفا بازارانی، سەرکرد و ریبەر گەئ کورد، پۆلەکی باش د هەر دوو شۆرەشین ئەیلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئ، و گولانی (۱۹۷۶-۱۹۸۸) ئ، دا هەبوو، د ناقبەرا سائین (۲۰۰۵-۲۰۱۷) ئ، سەرۆک هەریما کوردستانئ بوو، نوکە وەک مەرجهعی سیاسی کوردان دەیتە هژمارتن.

(۴) کەپەنئ شقانی.

خوهری تهنگایا
 پلنگی دهشت و چیا
 بو کاروانی چاریا
 ئومیدا کورد ههمیا
 زحمهت و برس و سهقام
 تهنای و خه بوونه خه
 ل دۆل و چیا و چهام
 وهفاداری تهف ل جهام
 مهباد ته ناک لیدا
 ئەف وهلاتی تو تیدا
 هوین جان گوری و جان فیدا
 دیرۆکا گهلی کورد دا
 یا ئەف کەس ژنی بووین
 یا ئەف گهجه ل سهر چووین
 ل گهل دۆزی ئیک پرووین
 ل سهر وی ریکی فیڕ بووین
 ههرگاڤا جهی تو لی
 ریکا شههیدی ته لی
 تو دئی مینئ وهلی
 بو ئارمانجا مه چاق لی

بهرهقانی قی واری
 دۆزه خال پیش نهیاری
 تو گازی و ههواری
 ژبو دۆزی فیداکاری
 ته ل سهر خو قهیل کرن
 تم خهیا ل ژبو مرن
 ل ههر جهاد گهرن
 شیار و کول نهدهردن
 هیما شوپرش دانینی
 قیبله ئارمانج و ژینی
 نیشانا کورد ههبوونی
 ناکلی ههژی دئی مینئ
 ئهوه دایکا سهرفهراز
 لی پیروز بیت نهو رپیاز
 چ نشیف و چ ئەقراز
 مه مافی کورده داخاز
 تو سهنگهرا خوهرستی
 لی رپینگی دروستی
 لهو سهر بلند و بههستی
 تو شهمالک و شهنگهستی

كوردۆ بزانه^(۱)

كوردۆ بزانه خودان خودان زانينه دۆژمن
سياسهتا خوار و قيج عاقلع مه دزن
لهوا زويكا خاپاندين ئاغا و بهگيت زك مهزن
ل شوپا وا كهنيا گهنجى كولا ژى دبهزن

دبن رهشهك و داردهست بو بهعسييت درنده
دئ كئ گرن و كوژن ژ غهيري گهلغ كورده
كوشتنا باب و برا بو وا گهلهك نهدهرده
ئهى خوهفرؤش و جاش دهست ژ قى كارى بهرده

ئهفه چهرخى بيستى يه دم دهمى ئازادى
تو خوه باش ناس بكه بو كئ كت گريى
ل دهست سهروك جاشا وهكى كولئ بهريى
توشى يه فرؤتن ل مهيدا كولهداريى

خهلك و عالهم سهربهستن دكن كهيف و شاهيى
ئهى بهعسييت خوينخوار رژيمهكى فاشيى
هندى شيان ژ وا بت قهت تو ناكئ باشيى
گهلئ كورد بو ته ههقرانى تو بخوه وهكى ئاشيى

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۶/۷)ئ، ل كەمپا ئاوارەيىن كورد ل باژيىرى

(دياربه كرى) هاتيه فهاندين.

مه گۆت بهلكى لى مه نهزانى^(۱)

مه گۆت بهلكى كاروانى مه بۆ وئ^(۲) دۆزى بگههيتىن
ديرۆكا خويىنا شههيدا بۆ وئ رۆزى بگههيتىن
برينىت گولپىت فاشىستا ب ئازادىيى بگههويتىن
گهشه رۆزا زۆردارىيى^(۳) ل وارى مه ئاقا بيتىن

مه^(۴) نهزانى رهشه عهورهك ژ ئاسمانى مه دى بهيتىن
ئهلهندا تيرپىژا رۆزى ل گهل هاتنى داعوويريتىن
ژههرو سام و خهردهلى ل سهرمهدا دى بارينيتىن
دايك و باب^(۵) و پيرو لاوا ههميا تهقا دى كوژيتىن

رپكهفتنا ديرۆكى ل^(۶) بيست و پينجى ههشت ههشتى و ههشتى
ئهو فهرمان بوو رۆزهكا^(۷) رهش داخ و كهسه ل بيرا مه تى
ئهقه ياسا و عهدالتهتا نوى فاشىستىت چهرخى بيستى
داخووا مللهتى مهىي ژار و كيميا و زههرى ههديه دتى

(۱) ئەف ههلبهسته ل رپكهفتى (۱۹۸۹/۸/۲۵)ئ، ل كهميا ئاوارهيىن كورد ل باژيرى

(دياربهكرى) هاتيه قههاندن. ههلبهستخان ديژيت: "بۆ بيرهاتنا رۆزا كيميا بارانكرنا

كوردستانى هاتيه قههاندن".

(۲) ل جههكى ديتى: مه گۆت بهلكى كاروانى.

(۳) ل جههكى ديتى: ئەفلهقيا.

(۴) ل جههكى ديتى: لى مه.

(۵) ل جههكى ديتى: بچووك.

(۶) ل جههكى ديتى: رۆزا.

(۷) ل جههكى ديتى: ئەف رۆزا.

رەز و باغ و بیستان و گوند هەمی یەكجار وێران کرن
ژ هۆف و تۆپ و فرۆكا^(۱) دەشت و چیا وان پركرن
ب گولە و مۆشەكێت ژههري دەقەر هەمی ئادەكرن
ژار و بەلنگاژیت كوردا برسى و تازى^(۲) وان باركرن

مە گۆت بەلكى، بگههینی قویناغا مە ناڤ ئینای^(۳)
بو ئارمانجا چەندە سالآ ب هیقى و ئومیدا قەدای
هەزار دەیکا^(۴) جەگەر سۆتین شەنگە لاوی خوە بو دای
کری پیشمەرگە یان شەهید ناڤی پیروزل سەر دەینای

مە نەزانى ل واری مە دى بت هەوار دى بت زیمار
نەهیلانا گەلى كورده كرى پەیمان كرى بریار^(۵)
كاڤلكرن و یرانكرن ل مە سۆتن تەڤ جە و وار
تالانكرن، زیندانكرن دویەر ژ وەلات پینجەهر و ژار

مە گۆت بەلكى بههرفن زیندانیت گەنج ئازۆخ داین
بقەتەتەن وەریسكیت^(۶) گەردەنییت لاوا رامیسیاین
پەند^(۷) و سەریوورا بیژن گرتیین^(۸) زیندانا ژیاين
ببن دەرس و وانە^(۱) و عیبرەت بو نەقیییت مە ییت ماین

(۱) ل جەهەكێ دیتەر: ژ مرۆڤ كوژ تۆپ و طەیارا.

(۲) ل جەهەكێ دیتەر: طاری.

(۳) ل جەهەكێ دیتەر: مە گۆت بەلكى بگههیتى ئەو كوتوكا چەنگ ل خوینی هەنای.

(۴) ل جەهەكێ دیتەر: دایكا.

(۵) ل جەهەكێ دیتەر: نەهیلانا گەلى كورده ل دەڤ پزیمی كرن پەیمان بیه بریار.

(۶) ل جەهەكێ دیتەر: حەبلیت.

(۷) ل جەهەكێ دیتەر: بین سەیدا و.

(۸) ل جەهەكێ دیتەر: شاگریت.

مه نهزانی شههیدئ مه^(۲) ناهیت شوشتن و قهشارتن
ئهو زارۆكئ ژ^(۳) دایكئ بووی دئ هیئت سۆتن و براشت
ئهههئ ژ دهقئ هرچئ كههقین دهقئ گورگئ پیرئ دهف خوین
فهرقئ ناكن یئ رهش و سپی ئەم و ئەو براییت ههقین

(۱) ل جههكئ دیتر: بكن دهرس و پههئد.

(۲) ل جههكئ دیتر: مه نهزانی ئەو میرخاس وی جاندای.

(۳) ل جههكئ دیتر: ئەو زارۆكئ دهف ژ مههكئ.

پالەوانى كورد^(۱)

پالەوانى كورد
پیشرهوى پالە و جوتيارا
تە كاروان ب رپئىخست^(۲)
تاج و تەختىت زوردارا^(۳)
بۆ شەف رەشا گەلى خوه
كاروانى ئازادىن
بۆ رپئىگىت^(۴) وى دۆزى
گەلەك ناڤ هاتن گۆتن
تە وەك خوه فېركرن
بەرەقانىت قى وارى
ديروك هاتن نقيسین
ناقى كورد و كوردستان

تو دانەرى نەهجى پارتىي
هیمسا^(۵) میرانیى
گەلەك ئاستەنگ رھاندىن
تە هنگافتن هەژاندىن
تە وەك شەمالكى^(۶) خوه سۆت
بۆ قۇناغى تە هاژۆت
تە ناڤەك پىرۆز دانى
تە پیشمەرگە هلانى
زانا و میرخاس و عەگىد
پر ژوان بوونە شەھىد
ب خوینى ل سەر كەڤرا
تو زى وەكى سەرورە

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رپكەقتى (۱۹۸۹/۸/۲۵)ئ، ل كەمپا ئاوارەيىن كورد ل باژيرى
(دياربه كرى) هاتيه قەھاندىن. ھەلبەستەن دىبژىت: " ل ۱۹۹۰/۳/۱ بۆ ماتەمىنيا بارزانىن
نەمر هاتە بەلاڤكرن."

(۲) ل جەھكى دىتر: رەمزا.

(۳) ل جەھكى دىتر: رپكئىخست.

(۴) ل جەھكى دىتر: تەيلەسا.

(۵) ل جەھكى دىتر: شەمالى.

(۶) ل جەھكى دىتر: رپبوارىت.

پینگاڤیت پیشه چه چوونی
یا ل ۱۶ ی ئی ل وونی
پاله و رینجبهه و هه ژار
ئه و خوه دینه ل قی وار
ئاغا و به گیت زک گهنی
هه قالبه نیدیت دوژمنی
تو خودان هی ز و شیان
ب خوینی هاته ئاقدان
ته دقا ئیکگرتن
دوژمنی مه د رهقن

هه م داستان و میرانی
ل گهل وی شوره شا مه زن
ته فیرکرن شوپره شی^(۱)
رپیاز بو وان دیارکر
وی^(۲) ب دوژمن ناسکرن
که دخواریت که دا ژارا
رپیهری سه ره سستیخ
چانده دارا ئازادیخ
ته بزاف مه زنکرن
ب ئیکگرتنا گهل کورد

^(۱) ل جهه کی دیتر: شوپره شا.

^(۲) ل جهه کی دیتر: ته.

هه‌ی هۆ هه‌قال^(١)

ملاسه‌تی مه‌ ئیرو هه‌نارا ل به‌ری دای
ژیکی پزقی لب په‌رتییت بو هه‌ر لای
گیاندارا هه‌ر وی گه‌قی ژوی دان بای
ئه‌و ژی گه‌نی و پزی یا ل جه‌مای

په‌ نه‌خو شه‌ مشه‌خت ل واری بیانییا
ژار و رویی زی‌ده‌باری غه‌ریییا
له‌ورا دارا دچینی دارا بی به‌را خو هزییا
جه‌رگی مه‌ی کول بی چاره گه‌نی و پزییا

ئه‌ز و تو پنه‌نگین شه‌ف طاری^(٢) یه
قوناع دویره خو دانع مه‌ یی مریه
شه‌په‌رزه بت سنگی مه‌ ل ده‌قی گۆریه
گه‌قا باقیژ هه‌وارا مه‌ بی خو هدییه

ناگه‌هین تییل به‌ندتییت ل به‌ری مه‌ فه‌داین
برن ژن و کال و زار و ئه‌وان تییدا گری‌داین
دناق له‌پییت بی شه‌ره‌فا بی هه‌وار و گازی ماین
صه‌د مخابن بو زاروکییت باب لی برین کازوخی داین

^(١) ئەف هه‌له‌سته ل پیکه‌فتی (١/١/١٩٩٠)، ل که‌مپا ئاواره‌یی کورد ل باژیی

(دیاریه‌کری) هاتییه فه‌هاندن.

^(٢) تازی.

ل بيرا مه تیت ئەو زیندان و بەندئیت گران
ییت کو تیدا گەنج و جەحیل تیتە گوران
دکن هەوار دکن گازی کەس ل گەلی نابت خودان
ئەو رەشەکین پیس و چەپەل خوہ ل گازی دکن یەزدان

مه ل خەيال تیت حەبلیت سیدارا ئازانە
ناقەتەن وان کار گەردەن و پامیسانە
سنگی گەنجی کورد ل پیش بی ہزر و فیدانە
بو وان دورشمە ہەردەم کوردستان یان نەمانە

چ لی بکین وەلاتی ئیرۆ کافل کرین
ل کیری کومکین پالە و جۆتیارین ژئی دەرکرین
ل کیری بژین رەز و باغین تالان کرین
ل کیری بخەوین ژمارە هۆفایین پر کرین

رېزانى شۆرەش دانانى (۱)

هەر بارودوخى بئىتن
دئ كىن شىن و تازىن
ئەى قەهرمانى ب وەفا
دانەرى دىرۆكا كوردا
گەنج و خورتىت كورد تەفا
پر كورپىت تە شەهيد بوون
ئەفرۆ ئەم رەش خەملىن
ئەم قى دۆزى بەرنادين
كاروان ب رېقە نامىنت
پارىزقانىت وەلاتى
دئ چەپەرا ئاكاكىن
دوژمنا دئ قەدەركىن
تيهنيى ئازادىي
رۆزا زۆردارا رەفاندى
تە پوى رەش و رسوا كر
دا سەپاندىن دژوار

ل هەر جەوارەكى
بۆتە ساللا جارەكى
بىرەرەرى پارتىي
چاخى جەنگ و ئاشتىي
يا گرتى رېكا تە ژى
بۆ وئ ئارمانجا هەژى
ل ناك مە شىن و گريانه
ل مە سۆس (۲) و پەيمانە
هيقيىت مە نامرن
قەهرمانىت مە پرن
بەرنادەين گۆرەپانى
ل سەر ئاखा كوردستانى
رېزانى سەرخو بوونى
نيزىك كر ئافا بوونى
رويى مېتن كارىي
رويەتى و خوين خواريي

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەقتى (۱۹۹۰/۲/۲۸)ئ، ل كەمپا ئاوارمىيىن كورد ل باژىرى
(ديارىەكرى) هاتىە قەهاندىن. هەلبەستقان دىيىت: " ل رۆزا ۱۹۹۰/۳/۱ ب بىرەورىا
بارزانى نەمر ژ لايى هەقال خەليل مەحمودى هاتىە پېشكىشكرن".

(۲) سۆز.

بارزانی^(۱)

بارزانی بشین و تازییا ته^(۲) ئەم ژبیر ناکهین چو جار
دئ مینئ تو ساخ و نهمر هەر تو سەر بلندئ ئیکجار
کورد ناھین سەر زمان و ناسین^(۳) تۆل گەل نەبئ ئەی سەردار
لەورا ژ وئ پۆژی هەتا ئیرۆ^(۴) خەما ته جەرگئ مە خوار
قیانا ته یا تیکەله د جەرگئ مەدا ل گەل خوینا سـۆر
ئاکنجیہ قەدەر نابت ژئ^(۵) چەند بیت کرن ل مە زۆلم و زۆر
ل سەر وئ ریبازی دئ مەشین^(۶) وەك شەمالکەکا پۆھن و نۆر^(۷)
هەمی هیقی ئی کۆم دبن ئیک دگرن خوە نە دۆر^(۸)
پاریزقانی مللەتئ ژار نۆبەداری شەقا تارئ^(۹)

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۰/۳/۱)ئ، ل کەمپا ئاوارەیین کورد ل باژیری (دیاریه کرئ) هاتیه قەهاندن. هەلبەستەن دبیژیت: " ئەف هۆزانە ب بیرموریا خاترخواستنا ریبەری گەلئ کورد بارزانی مصتەفا بۆ جەماوەری دەریدەری زۆلم لیکی ل ئۆردگایە دیاریه کرئ هاتە پیشکیشکرن."

^(۲) ل جەهەکی دیتەر: ته ئی.

^(۳) ل جەهەکی دیتەر: ناقئ کورد تەمام نابئ.

^(۴) ل جەهەکی دیتەر: لەورا حەتا ئیرۆ ژئ.

^(۵) ل جەهەکی دیتەر: قەدەر نابت.

^(۶) ل جەهەکی دیتەر: دئ گەش مینت دلئ مەدا.

^(۷) ل جەهەکی دیتەر: شەمالک نۆر.

^(۸) ل جەهەکی دیتەر: خوە دنە دۆر.

^(۹) ل جەهەکی دیتەر: طاری.

ژوئ ژینا کۆل هه‌دارى
دانياسين ل قى وارى
ته مل دايه بهر وى بارى
قه‌دبت دهر دى كورديني
تۆ دى ديه وان مزگيني
ههر دى دۆزى گه‌هيني
رۆژا شادى و ميرانى

شياركرن پىنجبه‌ر و ژار
جوداكرن دوژمن و دۆست
ته رىكا⁽¹⁾ راستى قه‌دا
دهمى نافع ته تىت هلدان
دلى ژار و به‌لنگازا
ته بىردۆزا⁽²⁾ بۆ مه‌دانى
دوا قويناغا ئارمانجى

(1) ل جهه‌كى ديتر: ته رىكا.

(2) ل جهه‌كى ديتر: تىۆرى.

كاوهيى چەرخى بىستى بارزانى^(۱)

كاوهيى چەرخى بىستى
يى گەلى كورد مصتەفا
سەركەفتى داستانا
دژى پىلان و گەفا
خەمخوارى مافى ژارا
هەر تو سەروەرى ب وەفا
ژىۆ كورد پىنجى سالا
تە پىر زەحمەت و جەفا^(۲)
تە ب چاف و دەف ئىخستىن
وى بۆ مە^(۳) گوھ قەكر
زانىنا د سىنگى خوودا
ژ مەپرا خۆيا قالاكر
بەرى بىياتى تە دانى^(۴)
پەند^(۱) و عىبەرتا ئافاكر

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۰/۳/۱)ئ، ل كەمپا ئاوارەيىن كورد ل باژىرى (ديارەكرى) ھاتىە قەھاندىن. ھەلبەستەن دىبىزىت: "ئەف ھۆزانە ب بىرەمورىا خاترخواستنا رېبەرى گەلى كورد بارزانى مصتەفا بۆ جەماوەرى دەرەدەرى زولم لىكرى ل ئۆردگايى ديارەكرى ھاتە پىشكىشكرن".

(۲) ل جەھكى دىتر: وى بۆ مە.

(۳) ل جەھكى دىتر: لى ھەر تە بۆ مە.

(۴) ل جەھكى دىتر: دانى لى.

ئەو ئارمانجا بۆ د خەبتین
 لى تە ئاڧ ئیدانى و دیارکر^(۲)
 گەلى كورد دا نیاسین^(۳)
 ل قى جیهانا پەر مەزن
 خـودان وه لات ومـافن
 هەم مێرخاس و نەبەزن
 ل هەر جقاتەك هەبت
 ئەم ب تە پەر سەرپەرزن^(۴)
 ئەمى حەتا داویى^(۵)
 ل شـۆپا د بەزن^(۶)
 رێك و رێباز پیرۆزن^(۷)
 بۆ مە دانین ئەى رێبەر^(۸)
 سەرکیشى كـاروانى
 دى ل پىشى بى تو هەر و هەر^(۹)
 تە ل سەر دۆزا گەلى كورد^(۱)

(۱) ل جەهەكى دیتەر: ب پەند.

(۲) ل جەهەكى دیتەر: ئارمانجا بۆ دخەبتین ئاڧ ئیدانى دیارکر.

(۳) ل جەهەكى دیتەر: تە گەلى كورد دا نیاسین.

(۴) ل جەهەكى دیتەر: كورد بناڧى تە سەرپەرزن.

(۵) ل جەهەكى دیتەر: ئەوا حەتا ئیرۆژى.

(۶) ل جەهەكى دیتەر: ل شۆپا تە د بەزن.

(۷) ل جەهەكى دیتەر: رێك و رێباز بۆ مە.

(۸) ل جەهەكى دیتەر: دانیت بابى رێبەر.

(۹) ل جەهەكى دیتەر: دى ل پىش مرنى تو هەر و هەر.

- (٢) لانهدا ييان ژى قهدهدر
- (٣) گرنگ نهبوو ل دهف ته ژين
- (٤) خهباتا گهلى يا فهر
- ديروكا تاه شاهده
- بو نيخ چهرخى ب دروستى
- (٥) خهباتا دژوار شاراندا
- (٦) قهت وى نهگرت ب سستى
- (٧) بو مافى مللهتى ژار
- (٨) ههم ژبو كورد پهستى
- (٩) نهو دوژمنى زوردارى
- (١٠) ههقالبهندى بندهستى
- ته زيرانديت (١١) پاش خو قه
- ههياين سىوى و ئيتيم

(١) ل جههكى ديتر: ته ل سهر دژوا گهلى كورد.

(٢) ل جههكى ديتر: بو خهباتا گهلى يا فهر.

(٣) ل جههكى ديتر: ژين و ژيار ته تهرخانكر.

(٤) ل جههكى ديتر: بو خهباتا گهلى يا فهر.

(٥) ل جههكى ديتر: ژ بو خهبات و بزاقا ته.

(٦) ل جههكى ديتر: ب دژوارى نهكر سستى.

(٧) ل جههكى ديتر: وى بو مافى مللهتى ژار.

(٨) ل جههكى ديتر: ههم ژ بو دين پهستى.

(٩) ل جههكى ديتر: نهو دوژمنى زوردارى.

(١٠) ل جههكى ديتر: ههقالبهندى بو بندهستى.

(١١) ل جههكى ديتر: زيراندين.

ل واری مـه وان فاشستا

ساخکرن قه چهند هیروشمیم

دهربهدەر کـرین دویـر^(۱)

ل مه قه دان تیل بهند و سیم^(۲)

تـین ژهـردان زارۆ و ژن^(۳)

ئهم بی دختور و حه کیم^(۴)

لـی مه سۆس^(۵) و پهیمانـه

ئهم بمینن پیشمهـرگه

ل سهـر ریکـاته و شهـیدا

کاک ئدریسـی جانهمهـرگه

ل گهـل ریبهـری تیکۆشهـر^(۶)

کاک مهـسعوود دل و جهـرگه^(۷)

دی ساخ و بلند مینـین^(۸)

بیرهـاتن و ئهـف دهـنگه

(۱) ل جههکی دیتر: دربهدهر و تالانکرینشه.

(۲) ل جههکی دیتر: قه دان تیل بهند و سیم.

(۳) ل جههکی دیتر: ۳۱ لهوا ل فی واری مه

(۴) ل جههکی دیتر: ژهر دن نهون حه کیم.

(۵) سۆز.

(۶) ل جههکی دیتر: ل گهـل ریبهـری تیکۆشهـر بیتن.

(۷) ل جههکی دیتر: کاک مهـسعوود ئهـف جهـرگه.

(۸) ل جههکی دیتر: دی ههـر ساخ و بلند مینت.

ئۆھه قالۆ^(۱)

چما دئ ژ راستیئ رهقی دئ کیقه چی؟
وار کافل و ب شویپانه
یئ ویرانه گوھ بدهقی
گوند کافلن کانیت ئاقئ هنداکرن
ژ قهفه سیئ سنگی را وا بهربهست پی ئاڤاکرن
ئاڤا رویباریت زهئیل
ب خوینا گهنجی سۆر خهملاند شههید گههشتن رهقی
فاشیست تیدا بینه حویت و بینه نههنگ
گوشتئ لاشئ مرؤڤا وهک گورگی هار
ئئ دچهرن..... ئئ د چهرن ب رۆژ و شهف
کوئرا ئاشتیئ یا فری و مشهخت بووی
بۆ زنهار و چیاپیئت بلند یا بی زفانه
بزقپیتن..... بزقپیتن بینیت و یا چاقهری
جارهکا دی
جارهکا دی بیئن دهنگ تهناهیئ
ل گهل نهما خوین میئن و ستهمکاریئ
رۆژا کین و هوڤهتیئ ل واری مه
ئاڤا بیئن..... ئاڤا بیئن ب گرس و رهقی
ئۆھه قالۆ

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکههفتی (۱/۳/۱۹۹۰ئ)، ل کهمپا ئاوارمیئن کورد ل باژیری (دیاریه کری) هاتیه قههاندن. ههلبهستمان دیئزیت: " ئۆردیگایئ دیاریه کر هاتیه قههاندن ژ بهر وان کوردیت پشت دا خهبات و خزمهتا وهلاتی بهرمو واری بیانیا دچوون".

دى كيشه چى بهرمو وارى بيانىيا
 وارى وان بو وان پيروزه
 ل بن پيا ناگه قزن
 وارى ته كوز و پاوانه بو كه قنه په رستا
 داگيركه ر ييل ل سهر دلەيزن
 بى خودانه
 دى كيشه چى نارمانج نه سوئده نه يونانه
 ل كيړى بووينه ل كيړى ژباينه
 داىكا مه كوردستانه ئەم بووينه لى
 بو ته شهرمه تو بيژى ئەز شوپه شگهرم يان ژى كوردم
 كانى نارمانج دوز ل كيشه قهدايه
 گورهبان يا قهبا دخوازنى
 وهلهو ژين ئيرو ل مه زيندانه
 چهكا مه بيروباوهرن
 خوه راگرين..... خوه راگرين
 ئو هه قالو.....
 ژين بوچى يه بو مريشكا ههزار ساللا
 گهر وهك دىكله روزهكى نه هيت سه پرپين
 ئەو سهرفراز
 چونكى سهركى ژ داىكى بووى
 بو باوهشى نازقريت قه
 نازقريت قه
 ئو هه قالو
 سهرفرازى
 نه زيپر و پارهنه
 ئەم قهست كينى ههر بيهزى

ل خوہش و لہزہتی بگہرہین
 خوہ تہنا کین
 بیژین مہ خوہش مرنی خلاسکر
 ژ برس و گرسی^(۱) و رووسیخ
 ژار و بہلنگازا بہیلیت
 ژین بۆچی یہ گہر ل سہر واری نہبت
 بلا نہبت..... بلا نہبت
 جان بۆچی یہ؟
 گہر بۆ دۆزی خوہ نہسوژیت
 وہکی شہمالکا شہف رہش
 برہقینت
 ژبو ژار و بہلنگازا
 ل دؤرا بحہون
 و بچن ئەو بچن بکن گازی
 ئەو مرن یا پڕ رہزیل و بی بہایہ
 گہر بہرہقانیی ژ وہلاتی خوہ ئەو نہکت
 ژ بن دەستی و ویرانکرنی
 خوہ گورکت
 بگرت ریکا میرانیی
 ئەوہ ژین و سہر فرازی و نہمری
 خوہ گوری کرن وفیدا کرن
 بۆ مافی دیل و ہہژارا
 بزاقا خوہ بمہزیخت
 ئۆ ہہقالۆ.....
 وەرہ ئەز و تو ہەر دوو بی کقہ

^(۱) ترپس.

هەلکین ئاگرێ تێکۆشینێ
بەرەو گورێ شەهیدا
ئەم بزقەڕین قە
دوژمن پێل سەر خوە د هەلاقیت
دا بچینێ..... دا بچینێ
هەر گەنجەکی ژ خەباتا گەل برهقت
دیرۆک دئ وی گونەهکار کت
و رسوا کت رۆژ ب رۆژی یا دنقیست
شۆپا کاروانی یا د هاژۆت
تە نامینت یا ب ئازادیی د کەنیت
یا د کەنیت

دیلبەر^(۱)

ئەفرۆ ژ قینا دلبەرئ
ئەو دل حەببنا من بەرئ
دەرممان و نـوژداری وەرئ
سەد هەوار و لاق لاق مەکر
دەرئ هیقیال مە نە قەکر
چەرخا فەلەک چەپ زیدەکر^(۴)
ل من زیدەکر ژانا دلی
ئەو مل بدت بەر قی ملی
مە قین وەکی ئاگر و پەلی
هەی لۆر هەی لۆر مە نالینە

زامدارن ئەز جەرگ و کەدەر
پیرا مەدان بەخت و باوەر
سلیف و دیتن^(۲) چارەسەر
ژ یەزدانـی مەزن ل ژوور
دا بزانی^(۳) قی دەردئ کوور
دویری و غەریبی دایە سەر
بو کئ بیژم ئاخ و ئوخین^(۵)
بمینن^(۶) ساخ خۆزییت بئین^(۷)
هیقی و ئارمانجئ کرە شەر
ئەقینداری^(۸) قینا جانی

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۰/۳/۵) ئ، ل کەمیا ئاوارەیین کورد ل باژیری (دیاریە کرئ) هاتیە قەھاندن. هەلبەستەقان دبیژیت: " مەرەم هەر ئەقینداریا وەلاتئ خۆش و شرین".

(۲) ل جەهەکی دیتەر: کەنیع تە.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: ئەو بزانی.

(۴) ل جەهەکی دیتەر: وئ فەلەکی وەکی خوەکر.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: ئوخیت.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: بەیلن.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: بییت.

(۸) ل جەهەکی دیتەر: کوۆفانداری.

پر بزقین^(۱) نه گههانی
پیک شانه بوون ل قی دنج هه
تو وهک زینی ئەزژی مه می
ژقههر و خه یال و قی خه می
به لکو پازی بیتن ل سه
بدن بهر سه ری خه نه جهره
تاژدین ل گه ل هه ر چار برا
بیت دیرۆکه کا ئیک سه

ئهف دۆزه یا مه م و زینه
مراندن جان و هیشینه^(۲)
وهه وهه ئه ز و تو وژی
قالا بکین دلج تژی
ژ خودی بخوازه وهک ته ئەژی
پسوا ببن به کرۆکیت مه
پاستیبیژ بپن بو میری مه
خوهش داستانا ئەقینا مه

(۱) ل جههک دیتەر: بزقیت.

(۲) ل جههک دیتەر: وان مراندن پر هیشینه.

سەر ساڵ (١)

ئەقرو چەژن و سەر ساڵە
 نیشانا ئازادى دى ھەر
 ھەر ساڵ ل مەھا ئادارى
 تۆ سەر ساڵا كوردى يى (٣)
 ئەف ئاھەنگا پەر مەزن
 ژ مەھرا تىكوشىنى
 بەھار خوەشە بناقى تە
 د خەملن دەشت و چىا
 تەو نىشانەك (٥) پىرۆزى
 پالە و چوتيار قورتال بوون
 ژ دەست پاشا و بەگلەرا (٦)
 كاوه سەر بەرز دى مینت

ژ گەلى مەرا نەورۆزە
 مینت (٢) ئەف دۆزە
 ل رۆزا بیست و ئىكى
 ب دروستى ئۆ دەستپىكى
 نۆیژەنكرنا (٤) بەھارى
 ھەم ئاگرەك دژوارى
 كەسك و سۆر خەملا تە
 كوردستانە وارى تە
 ئاگرى سەر كەتنى
 ژ كۆلەتى و خوين مینتى
 خوینمىژ و ئەژدەھاكى
 ل سەر قى وەلاتى و خاكى

(١) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (١١/٣/١٩٩٠)ئى، ل كەمپا ئاوارەيىن كورد ل باژىرى (ديارەكرى) ھاتىە قەھاندن. ھەلبەستفان دىژىت: "ل ٢١/٣/١٩٩٠ ژ لاىخ شەھىدى جانەمەرگ كاك بەھجەت بارھولى قە ھاتە پىشكىشكرن".

(٢) ل جھەكى دىتر: مینى.

(٣) ل جھەكى دىتر: كوردایى.

(٤) ل جھەكى دىتر: ل دەستپىكا.

(٥) ل جھەكى دىتر: تۆ رۆزەك.

(٦) مېر، سەر كرده.

نووی رۆژهك نووی وی دانسی
 ئیگرتن و شۆرپەش
 زنجیر و بەند قەتەندان
 بەهار و ئاشتی شابوون
 ئەو جە و وار و زەقی
 نە فارس و نە ئاری
 ئی ئاشکرا و دیارە ل سەر
 بەرز و بلند گەش دبت
 هەر دئ هەلکین و نووژن کین
 دوژمننا بقیت یان نە
 هەمی نەخش و پیلانا
 ئاگرئ^(۱) ئازادی
 هیـرش و جانفیدانە
 یان نەوڕۆز و کوردستان
 ل دیرۆکا کوردستان
 تو نموونە و داستان
 ژ دەستێ کولەدارا
 ل هەمی جە و وارا
 وەلاتێ کوردستانە
 ئاھەنگا مە کوردانە
 هەر کۆمتەهک واری
 ئەف ئاگرە ب دژواری
 ئازاد بین یان ل زیندان
 بەزیخن تەف شیان
 ب درپەدی بجە بینن
 ئەو نەشین قەمرین
 پێشەرگە و قەهرمان
 یان ژێ مرن و نەمان

^(۱) ل جەهکی دیتەر: ئومیدی.

١٦ى ئادارى (١)

١٦ى ئادارى
 رۆزا شىن و گرىنانى
 تە لاپەر پىر نقىسىن
 دى مىنى پەند (٣) و عىبرەت
 ل باژىرى (٤) حەلەبچە
 هېشتا د خەودىدا (٥) بوون
 قەلە رەشىت (٦) درەندا
 پەرى رۆزى (٧) داعویراى (٨)
 ئەوا كىنا خوە رزانى
 مۆشەكىت زەھر و سامى (٩)

ئەى بىرھاتنا دلتەزىن
 مە دل كۆقان و حەزىن (٢)
 ل دىرۆكىت جىھانى
 هېروشىما كوردانى
 سىپىدەھىكە كا زەلال
 دايىك و زارۆيىن دەلال
 ل ئەسمانى قى شارى
 كرە شەف رەش و تارى (٩)
 وەكى عەور و برىسىان
 ب ھەمى مالا قەنوىسىان

(١) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (١٩٩٠/٣/١٥)ئ، ل كەمپا ئاوارمىن كورد ل باژىرى (دىارىە كرى) ھاتىە قەھاندن. ھەلبەستقان دىژىت: "ل ١٩٩٠/٣/١٦ بۆ بىرمورىا شەھىدىن حەلەبچە ھاتە بەلاڤكرن".

(٢) ب خەم، خەمگىن.

(٣) ل جەھەكى دىتر: رەمز.

(٤) ل جەھەكى دىتر: ل باجىرى.

(٥) ل جەھەكى دىتر: د خەودا.

(٦) ل جەھەكى دىتر: رەشىن.

(٧) ل جەھەكى دىتر: رۆزا.

(٨) ل جەھەكى دىتر: داعویرا.

(٩) ل جەھەكى دىتر: طارى.

د^(۲) قى دەنگى پىر مەزن
 بەيىن كىشانا بىلەز
 ل حەلەبچا شەھىدا
 تىم شەھىد بوون مېر و ژن
 د ئىك چىركا سەتەتە
 مالىت كوردىن^(۳) بەلنگاز
 ئەقە حەيىفا مەزنىە
 مللەتەتە ژار و گەدا^(۴)
 ل قى مەھا ئادارى
 مە دل پىرى ئومىد بوو
 ل باجىپىرە حەلەبچى^(۵) ژى
 بويك و زاڧا ب هېقى بوون
 ژ وئ خەيالى دوىر بىن
 ژ بەرى نەورۆز جەژنى
 ئەقە مافى مرۆقا
 گونھا وە ھندا مەزن
 چاف ژ خەوى شىاربوون
 ب سام و خەردەلى شابوون
 فاشيا كىر تەقە
 ھەم زارۆ بقى ئاواى
 شەھىد بوون (۵) ھزار
 بو بىنە گۆر و مەزار
 چەندەك مانە ل وى عەردى
 بى ھەوار و بى خوەدى
 يالى جەژنا نەورۆزى
 ل ژقاننا وئ دەزى
 د خەملى كەسك و سۆرى^(۶)
 بو جەژنا فلکاۋرى
 ئەو نەكن شاھى و داوت
 ل وان بىتن قىامەت
 مودىرنىن^(۷) ھاوچەرخى
 ھىتلەر ژى دايە رەخى

(۱) ل جەھكى دىتر: مۆشەكىت سام و ژەھرى.

(۲) ل جەھكى دىتر: ب.

(۳) ل جەھكى دىتر: كوردى.

(۴) خوازۆك.

(۵) ل جەھكى دىتر: حەلەبچە.

(۶) ل جەھكى دىتر: زەرى.

(۷) ل جەھكى دىتر: فاشىستىت.

نەقییەت موسولینی
 گەلی کورد د فەوتینی
 وە ل خو کر سام و ژەر
 روی پەش^(٤) بو و بەهر^(٥)
 ساقا و پیرین^(٦) پشت خارۆف^(٧)
 خوە ناس بکن هار و هۆف
 لی ئەم ژى وەکی وەنە
 ئەم نە هۆف و دەبەنە
 ئەم^(٩) خودان وەلات و وار
 ل وە دکن قییری و هەوار
 جەم وە پەر مەزنە
 ل دەف دوژمنا هەر چون

هوین پێشینگین^(١) هولاکۆ
 ب سیانید^(٢) و خەردەلی
 هوین میژوکیت خوینا کورد^(٣)
 برسیت تەرم و لەشا
 گونەها ئەوان چی یە
 بو وە شەرم و فەیتە^(٨)
 ئەى مللەتیت جیهانی
 خودان ماف و مروۆین
 مەژی ماف و ژین دقیت
 لی قی گونەها مەزن
 کوشتنا گیاندارەکی
 کوشتنا مە ب تەفای

^(١) ل جەهەکی دیتەر: دیگریت.

^(٢) ل جەهەکی دیتەر: وە ب قی سیانید.

^(٣) ل جەهەکی دیتەر: مە.

^(٤) ل جەهەکی دیتەر: خەردەل.

^(٥) ل جەهەکی دیتەر: ما بەهر.

^(٦) ل جەهەکی دیتەر: کالین.

^(٧) پشت کۆف، پشت چەمیایی.

^(٨) ل جەهەکی دیتەر: عیبرەتە.

^(٩) ل جەهەکی دیتەر: ئەم ژى.

ئەي كۆما مللەتا^(۱)

جارەك ل مە بنیـپرن
خودان خاک و دیرۆکین
ئەف تۆفان^(۲) و زۆرداری
ل جقاتا مافی گەلا
تەف پەگەز و مللەت
داخوازا مە ئازادی
لئ هۆین خو پئی ناقدن
خوینا کوردا پرتی میتن^(۵)
خو خودان یاسا دزانن
گەلئ مە بن بگور دبن
چەوساندنا مرۆفقا
کوشتن و زیندان و بەند

خووش نەژاد و مللەتین
هەم شوپەش و خەباتین
یا ل سەر مە تیت کرن
جارەك ناھیت^(۳) باسکرن
ئەو شادبوونە ب سەر خو بوونی
جەور^(۴) و ستەم تی شوونی
دژی میـتن کـاریـئ
وەکی کۆلە داریـئ
ل مافی مرۆفقا د پرسن
ئەو ژى مرۆف و کەسن
ل جیھانا وە قەدەغەییە
ژ مە پە بەیھۆدەییە^(۶)

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریككەفتی (۱۹۹۰/۳/۲۱) ئی، ل كەمپا ئاوارەییەن كورد ل باژیری (دیاریە كری) هاتیە قەھاندن. هەلبەستەن دبیژیت: "ل ۱۹۹۱/۳/۱ ل رۆژا تازی بارزانى ل ئۆردیگیە دیاریە كری هاتە بە لاكرن".

^(۲) ل جەك دیتر: طوفان.

^(۳) ل جەك دیتر: ناھ.

^(۴) ستەم، زۆرداری.

^(۵) ل جەك دیتر: ریتن.

^(۶) بی مفا، بی قازانج.

بوسستهك ئاخ و ئاقییت وه
 پارچه پارچه هات كرن
 ئهف وهلاتی بخیر و بییر
 ژهر ههمی وی بی بارین
 ئهفه ماف و عهدهلهت
 چهرخی بیستی خلاس بوو
 ل ژیر سستهما دژوار
 كوردی ژار و بهنگاز
 وه پیکخراو چیکرن
 بلهز ئه و چارهسهركن
 گلهی و قیرییت مه
 فاشیا کر تهفای
 وار و دهقی رهانیدن^(۵)
 خوینا گهجا ههركی
 وهلاتی مه تهفدا گرت
 ل سهه مهدها بارانیدن
 وهکی تاقییت^(۱) بارانی

دوژمن پی نا لهیزن^(۱)
 ئهف كوردستانا مهزن
 تهفا زیپر و خهزینه
 ژاگیركههرا دا دمینه^(۲)
 ئهی دهزگههییت^(۳) ئاشتی
 ها گههشت دیماهی
 دنالن بیست سه ملیون
 عالم گهایه گهردون
 بو گازی و ههوارا
 مافی دیل و ههژارا
 قهت خوه لی^(۴) ناگهه ناكن
 ئه و فهرمانا مه راكن
 گوند كرن كافل و چۆل
 لی بینه میرگهه و گۆل
 مژ و موران و عهه
 سام و خهردهل و ژههر
 دارییت هاتن^(۲) خواری

(۱) ل جههکی دیتر: نالیزن.

(۲) ل جههکی دیتر: دمینه.

(۳) ل جههکی دیتر: دهزگههین.

(۴) ل جههکی دیتر: بی.

(۵) رزگارکرن، قوړتالکرن.

قەرپکەرن ژن و زارۆ
 ل بادینان و^(۳) حەلەبچە
 چەند ھەزار شەھید کەتن
 ئەقە کارپت درپندا^(۴)
 ھەقالبەندن بۆ ژارا
 چاخ و زەمان دەریازبوون^(۵)
 قس دەردی د کشینن
 لاوی کورد نە بی خیره
 ل سەر دۆزا گەلی مە
 دقسی رپکا پیروژ دا
 وەک بەدرخان و قازی^(۸)
 کاروانی وان ب رپکەت
 کەس نەھات ل قس ھەواری
 ھیروشیما کوردستان
 بی گونەھ ئەوان جاندان
 ئەی مەلەتیت^(۵) ئیکگرتی
 نە ژبو ژۆردار و خورتی
 ئەم کۆلە و تەپەسەر
 ل وەلاتی مە سەرانسەر
 یان بی زانا و رپەره
 دوژمن زۆر ل ھەردەر^(۷)
 گەلەک جان بوونە شەھید
 بارزانی و شیخ سعید^(۹)
 بۆ مەیدانا چارچرا^(۱)

(۱) ل جەھکی دیتەر: گاقییت.

(۲) ل جەھکی دیتەر: ھاتە.

(۳) ل جەھکی دیتەر: ل باجیپری.

(۴) ل جەھکی دیتەر: فاشیستا.

(۵) ل جەھکی دیتەر: وەلاتیت.

(۶) ل جەھکی دیتەر: صەدەھا ساڵ بوورین.

(۷) ل جەھکی دیتەر: پریو قەدەرە.

(۸) قازی موحەمەد.

(۹) شیخ سعید پیران ل ساڵا (۱۹۲۵)ی، دژی حکوومەتا تورکیا شۆرەش کر، ل ھەمان ساڵ ھاتە سیدارەدان.

دئ قییکه تن هم چار برا ^(۳)	ب سهر فهراز و دلشاد ^(۲)
خویا دبت سه رهستی	ب ئیک دهنگ و ب ئیک دست
کری گرتی و بندهستی	بن گور دبن نه ل ههقی
که لهیت دوژمنا د ههژن	ب خهباتا پاله و ژارا
که یف و سهر سال و جهژن ^(۴)	ئهوی پوژی د کین ئهم

(۱) (چار چرا) نهو گورهپانه نهوا (قازی موحه مههه) ژلایه رژیما پههلهویا ئیرانیقه لی هاتی سیداره دان.

(۲) ل جهه کی دیتر: شاد.

(۳) چار پارچین کوردستانه.

(۴) ل جهه کی دیتر: که یف و نهورۆز جهژن.

ئومىد^(۱)

دخه بـتـن بـو دۆزى
ئەى دوژمنى تو خوین خووار
دۆزا مە سەرخو بوونە^(۲)
خلاسـيا^(۳) ئەقەقى وار
وارى مە كوردستانە^(۴)
ل مە بوویە گران بار
بارى مە تم گرانە^(۵)
نە قیـرى و نە هەوار
هەوارا مە ل كوردانە^(۶)
لى ئەو زویكا شيار بن^(۷)
ژ خەوا بن دەستىن^(۸)
ب لـەز و بـزاف پابـن

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەقتى (۱۹۹۰/۴/۱۵)ئ، ل كەمپا ئاوارەيپن كورد ل باژىرى (ديارە كرى) هاتىە قەھاندن.

(۲) ل جەھكى دىتر: سەرخو بوونە دۆزا مە.

(۳) ل جەھكى دىتر: رزگاريا.

(۴) ل جەھكى دىتر: كوردستانە وارى مە.

(۵) ل جەھكى دىتر: پەر گرانە بارى مە.

(۶) ل جەھكى دىتر: ل كوردا.

(۷) ل جەھكى دىتر: كو زوى ژ خەو شيار بن.

(۸) ل جەھكى دىتر: بکەفن قادا خەبات.

ئىك بگرن پاله و جووتيار
 ژ كه دخوارا خويا بن
 ئەو^(١) پيش مه رگين راستيخ
 ژير و دانا و زانا بن
 بو ئومي دا ئاش تبيخ^(٢)
 بيو و باوهر پيلا بن
 ئاده كن^(٣) خو فروشا
 بلا بمرن فهنا بن^(٤)
 بلا بهيز و شيانا
 فاشست ل مه بخورن
 سهري پير و جوانيت^(٥)
 گه لئى كورد ئەو بپر^(٦)
 بهند و زيندان و حه بل^(٧)
 لئى س ئداريت وان پپر^(٨)
 هيشييت كوردينيخ
 د دلئى مه هدا نامرن

(١) ل جهه كى ديتر: هوين.

(٢) ل جهه كى ديتر: هوين بخ تانك و فرۆكه.

(٣) ژي كجودا كرن، قافيكرن.

(٤) ل جهه كى ديتر: بلا ب قه لهن فهنا بن.

(٥) ل جهه كى ديتر: جوانان.

(٦) ل جهه كى ديتر: د زينداناندا ب فرن.

(٧) ل جهه كى ديتر: ب خه بات و بهر خوه دانئ.

(٨) ل جهه كى ديتر: دئ ريكا خوه كه ليشين.

دئ هه لیت رۆژه کا گهش
ل وه لاتی سی سه رانسه ر
دئ کهن شاهی و دیلان
پیش مه رگه و کوردی ه روه ر
وه لاتی مه ته قدا گرت
مژ و موران و عه ور
ل سه ر مه دا باران دن
سه ام و خه رده ل و ژه ر

گازندەك^(۱)

مەه گازندەك ژوهدیه
خاچا سورا جیهانی
جانندان ههزار شههیدان
ژبێ دختوور و دهرمانی
ل دهف مه یا دیار بی
لی هوین ژێ تههرهفدارن^(۲)
نه ژبوو گهلیت بندهست
یان مالهتێ ههژان
مهه یلا وه یا دیاره
بوو رژیمیست حوکمدار
ئهو خۆدان هیز و شیان
خۆدان مه لک و سهردار
چونکی ئیرو دیاره
ل رۆژهه لاتا ناقه پراست
دژی ههمی گه لانی
رژیمه فاشی ب پراست
بووان کاریست درنده
ئهو هلنگه تن که تن
لی چاوا ئهو پیتھی^(۱) بوون

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۹۱/۲/۲۵)ی، ل کهمپا ئاوارهیین کورد ل باژیری

(دیاریه کری) هاتیه فههاندن.

^(۲) ئالیگرن، تاگیرن، لایهنگرن؛

ئەندامىت وە برىكەتەن
ھارىكەت ھەرى و دەرمەن
چەرسە ھەرى وان بەرن
كۆمىتەت وە ھەقىقەت كەن
دەختە ۆر ۆى وە بەر پىكەرن
چەمەن ھەت بەرچاقا
ھەلەبچە و پىر گوند و مال
زەھرى جەگە ئەوان سۆت
ژن و زارۆيەن تەفەل
بەلاش^(۲) نەچن چو جارا
چو گۆتەت مەزنا
پەيدا نەبن چو خۆدان
بۆ ھەزارا ل كەتەنا

(۱) پىدەقە.

(۲) ئە بەلاش.

نەبن ھەڤرک^(۱)

ئەى قەلەرەشپت^(۲) بى زراف
بم كوندك
طەيرى نىچيرى دياره^(۳)
نكل داسك
دم يى تيز و خاروقه
سەر و مەژك
يى بلند و دوير بينه
كىله حەفك
نه شەرت كەلەخى مريه
لى بچەرى
گەر هات دەرفەت و دەليقە
لى بنەپرى^(۴)
كى يە شاھۆ كى يە بازى^(۵)
ل گەل بفرى
نەبن ھەڤرک

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۱/۳/۵)ئ، ل كەمپا ئاوارەيپن كورد ل باژيرى
دياربه كرى) هاتيه فەهاندىن. ھەلبەستەن دىبىت: "بۆ جەژنا نەورۆزى ل ئوردىگايى
دياربه كر هاتن پيشكىشكرن".

^(۲) ل جەھەكى دىتر: قەلەرەشپن

^(۳) ل جەھەكى دىتر: طەيرى نىچيرى ديارن.

^(۴) ل جەھەكى دىتر: ھىنگى دى زانن.

^(۵) ل جەھەكى دىتر: كى يە بم كۆرك كى يە بازى.

وهلاتى مه گورهپانا ژيانى^(١)

شیر لى هه نه

وارگهه شەپ و جهنگانه^(٢)

كى د بیژنه

ههچ و ریشی سههردانن^(٣)

مافى وانه

ناهیت بهارا وان بقیت^(٤)

مرن و مانه

لى بگهه لى بچهه دهن بلند

نه زمانه

نابن سههرداریت قى واری

نه فههمانه

(١) ل جههكى دیتەر: گۆرهپانا جهنگانه.

(٢) ل جههكى دیتەر: وارگهه شەپ و شیرانه.

(٣) ل جههكى دیتەر: قهله و ریشی دى ژى رهفن.

(٤) ل جههكى دیتەر: بهارا بو وان نا هیتن.

بارکن ژ واری مه^(۱)

بارکن ژ واری مه هه پرن
کارین وه درپنده نه
سال و زهمان دهریاز^(۲) بوون
لهوا ئیرۆ سه ره هاندان
هه می تی کدا ب ئیک دهنگ
بمهرن نازی و فاشی^(۳)
هه می گه لیت جیهانی
کینا گه لسی دژواره
دارا وه یا که قناره
پیقه ناهیتن^(۴) به ره هم
پۆزا وه چووینه ئاقا
فه له کی به روفاژی
ب کانیه ت زی پری رهش
ئه هی فاشست و زۆردار
دهف خوینن وه ک گورگی هار
خوینا مه میت و قه خوار
گه لی کوردا ل گوند و شار
گازی دکن سه ره سه تی
نی مه به سه ژ بن دهستی
ئازاد دژین ب مهستی
کیرا وه گه هشت ههستی
نیف لی پیته بی پزی
هوین^(۵) ئیرۆ دبیزن خوهری
ناگه هنی هه ره بهزی
ل دۆر ئالاندن رهش کهزی
وه لاتنی مه ئاقداره

(۱) ئەف هه لبهسته ل ری که قه تی (۱۹۹۱/۳/۲۰) ئی، ل که میا ئاواره یین کورد ل باژی ری (دیاره کری) هاتیه قه هاندن. هه لبهستمان دبیزیت: " بۆ بیره اتنا شه هیدین حه له بچه پیشکی شکر ل ئوردی گای دیاره رکرئ".

(۲) ل جهه کی دیتر: دهریاس.

(۳) ل جهه کی دیتر: به عسی.

(۴) ل جهه کی دیتر: نه هاتن.

(۵) ل جهه کی دیتر: هین.

لهورا ببووره مهيدان
 تالان و بي بههر دبوو
 ل بن لنگي وان دهر كهت
 پيڤكه⁽¹⁾ دئ زين ههمي گهل
 پهيدا نابن ناكوكي و
 وهلاتي خوه ئاڤا كين
 هينگي مللهت دزانته⁽²⁾
 مزگين بو هوه بت
 نارمانج يا دئيت گهاندن⁽³⁾
 كارواني مهيع د مهشت
 ديروك نائين نقيسين
 بو كه دخوارا ئهف وارە
 مللهتي مهيع ههزاره
 نهوان نه ما هه داره
 ههمي چين و ههمي لا
 نه ل هه قى و بهره لا
 دئ كينه كه له كا پيلا
 كي مؤنه زن بت و كي مه لا
 شه هيدين ئازاديين
 قهت هوين نه مينن هيعي
 يي ل بهره⁽⁴⁾ رزگار يي
 نافي وه نه ل پيشايي⁽⁵⁾

(1) ل جهه كي ديتر: دئ پيڤكه.

(2) ل جهه كي ديتر: هينگي نابيته ئاسگهنگ.

(3) ل جهه كي ديتر: نارمانج گههشت.

(4) ل جهه كي ديتر: بهسه ژ خه ما كارواني گههشت.

(5) ل جهه كي ديتر: پيشايي.

کۆ باومر بی^(۱)

ئەلندا بمینت نقتی
رۆژ بمینت هەلاویستی
نەجت ئاڤا
کۆ باومر بی
ستیر ل ئەسمانا نەمین
بچووک مەزن تەڤ بێژن
ژ تارى شەڤا
کۆ باومر بی
ئاقیت رۆببارا سەرئەڤراز
بەرمو سەرەکانیا بزقن
ژ دەراڤا
کۆ باومر بی
چیا و زۆزان ببنا دەشت
کەو بازی ئی نە مین
ژ چورەڤا
ئى ب قەبن... ئى ب خۆرن
کۆ باومر بی
بەفر ژ چیا و سپانا مشەخت بیتن
شەنگە بائى فەرەشینى کوچەر بیتن

(۱) ئەڤ هەلبەستە ل ریککەڤتی (۱۹۹۱/۳/۲۱) ئى، ل کەمپا ئاوارەیین کورد ل باژیری (دیاریە کۆ) هاتیه ڤه هاندن. هەلبەستەن دبیثیت: "ل جەژنا نەورۆزی هاتیه پیشکیشکرن".

بهروفاژی
 خیزی بهرستان بقیتن
 بکەت هاڤینگهه و دادیت
 ئەو ئی ناژی
 گورانگهها ئی راجینت
 ئی بپهری
 ب کۆز^(۱) چهرا مههه شقان
 پێ ناف بدن بکن میرگان
 نابت ههژی
 کئ باوهر بی
 ههزار ئەنفالی^(۲) دی رابن
 ل سهر واری مه ئەو دادن
 تۆق نازی و فاشیا بچینن
 بهرههههه وان ئی شین بیتن
 سام و خهردهه و کیمیا بن
 دی رسوا بن..... دی رسوا بن
 ئەف خوهرستی کوردینی
 دیرۆکا شۆرهههگی
 ناگههون... ناگههون
 وهلاتی لولو میدیا
 کاردوخ و زازا گۆتیا
 نابن ئاشۆر نهمرۆد و بابل
 دیمههشق و تههران ستهههبول
 ئی ئەف خهونه

^(۱) کوزا جهی چهروانی تهرش و کهوالی.

^(۲) ئەنفالا (۱۹۸۸).

یان خه یاله
 ئەف چیا و کهفر و کاشیت وهلاتی
 دهشت و رۆبیار و رهنگین ژیهاتی
 نابن دۆرگهوارئ قورقامیشا
 چرگه زیته ستری حیشرتک و بیشا
 ئەف ئومیده
 یا بهتاله
 کئ باوهری
 ئەو چنارا ل دهرئ ئوليجامئ
 کهقنه شینواره ل وی دهمی
 نامه دا رهنگین ناقداره
 حاشا بکت کهقنه داره
 خوه نویژهن کت بکت شتل
 بیژت نهمن دانا سه رمل
 ستویر وهرسکئ کهمالیا^(۱)
 ل گهرده نا شیخی ئالیا
 خوه سست نه کر
 گازی نه کر
 نه وژدانه نه یاسایه
 سه رکردئ گه ئئ کوردایه
 سه رئ پیرانی دا له قاند
 چرایئ ناشتیئ قه مراند
 وه هزر کر
 ئئ کورد نه مر
 بوویه دیرۆک بوویه داستان

^(۱) دویکهفتین مستهفا کهمال ئاتاتورکی.

بى بەرخودان بى سەرهلدان
ل بەر چاقا
هەمى گاڤا
كئ باوەر بى
ئەو گورەپانا ل چارچرا
خوہ ب خاپینن بۆ سێدارا
پیشەوایئ كورد نغاندى
كۆمارا ساڤا^(۱) رۆخاندی
ئەز ل خەو بووم
كئ باوەرى
ئەف دیرۆكیت كوردینیئ
رېبازیت شۆرەشگەریئ
تۆمار ناكن
مێهقان ناكن
ناقئ سەرۆك و سەرورە
بارزانی هەر تو رېبەرى
ژبیر ناكين
ژبیر ناكين

^(۱) كۆمارا مهاباد (كوردستان) ل (۲۲ كانوینا ۱۹۴۶ئ)، ل باكوورئ رۆژئاڤا ئیرانئ ب رېبەریا پیشەوا (قازی موخەمەد) هاتە دامەزراندن، ژبئ ئەوئ كیتر ژ ساڵەكئ بوو، واتە ل (۱۵ كانوینا ۱۹۴۶) هاتە ھلوشاندن.

دیاری بۆ گوندی بۆسه ئی^(۱)

فیرگهها شۆرهش دانینی
قیبلهیا ئارمانج و ژینی
نیشتیمانا کورد ههبینی
تو په مزا هه یژی دی مینی
ئهوه دایکا سه فراز
ئی پیروز بیت ئه و ریاز
چ نشیف بن چ ئه فراز
مافی کورد تنی داخواز
ئی تو سهنگهرا خوه رستی
ههژمار گه هشته شییستی
لهوما سه ریلاند و مهستی
شهملهکا رۆهن شهنگهستی
دایکا کۆما شههیدا
لاندا میرو عهگیدا
سهنگهرا میرو جانفیدا
ل دیرۆکا گه ئی کوردا
یا ئهف کهنجه ئی بووین
یا شههیدا سه ر چووین
ل گه ل دۆزا خوه ئیک رووین
سه ر وی رهنکی فیرووین
خوه راگرتن بۆسه ئی
ریکا شههیدیت ته ئی
دی ههرمینئ وه ئی
داستان و ریک مه چاقه ئی

^(۱) ئهف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۹۱/۱۱/۹) ئی، ل باژیری (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

گەلێ کورد^(۱)

خەباتا تە ھەژى بوو ژبو مافی مرۆقا
ژ خوین میتن و گورانی ژ دەستی فاشی و ھۆقا
ھەم بو ئاخ و ئاقیت مە ھەم بو دینی موقەدەس
نە ل شەرق نە ل غەرب مل نەدا بەر بو مە کەس
ئیرۆ دنیا بو تفاق ل گەل ھیز و شیان
وان چەند کۆمبوون قەبەست ب گۆتن و بریاردانا
قی کۆیتا پەر ھندک مەھەک نەدیت بندەستی
ئەف رژی میت پەر مەزن لی بوون خوەدی براستی
کۆمیتا ھەمی گەلا وان پیشنیار ریزکرن
بریارا دیماهیئ تانک و فرۆک ریزکرن
بو ئارمانج و مەرەم و پیتەرول و سیناعەتی
ل زۆرداری پیشکرن ل کورتین مودەتی^(۲)
ل ئەسمان کرە مژ بومبا و موشەک و ئیسکۆت
ئسکۆت ھاتن ھنگافتن ل سەر شارا پاتریۆت
کۆیت پارچەک بچووکە میزەکن کوردستانی

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۱/۱۲/۲۵) ئ، ل کەمپا ئاوارمیپن کورد ل باژیری
(دیاریبەکرئ) ھاتیە قەھاندن. ھەلبەستەئان دبیژیت: "ب بیرھاتنا بارزانیئ نەمر ل
تۆردیگایئ دیاریبەکر ھاتیە بەلاقرن".

^(۲) ھەز

ژیکرن.

چهند سال و زهمان بوورين دهستا بدن وژدانئ

ئەف وەلاتە بندهسته تالان ويران دبه^(١)

ب چهكئ قهدهغه و بقه گهئئ كورد بن گور دبه^(٢)

گهئئ كوردئ قههرمان پتره ژ (٣٠) مليون

دنالن ل بندهستا خهك ل سهههيف و گهردون

كوردستان پر مهزتره^(٣) ژ ئاخا گهلهك وەلاتا

جارهك ل بيرا وه ناهييت ل كۆمبوون و جقاتا

(١) ل جههكئ ديتر: ديت.

(٢) ل جههكئ ديتر: ديت.

(٣) ل جههكئ ديتر: مهستره.

بەسە دیرۆك (١)

هەمی دیرۆك بەسە شاشی و زۆرداری و خاپاندىن
دەریاز بوونە چاخ و دەم ستەم ل سەر سەپاندىن
قیرى و گازیا كوردا جیهان هاتە هەژاندىن
رویى فاشى و كەدخوارا پەردە ل سەر هاندىن

وان ب دوژمن و تیرورى د قى كورد بمره (٢)
بلا ئەو بزانی مانا مە ژ هندی مەستره (٣)
خاك و دیرۆكا مە (٤) خۆرستەكی خۆراگره
میرخاس و جانفیدانە بەرەقانییت گەلی پرە (٥)

ئەگەر ئازادی ب خۆینی بیت قەر و دەین مە نەمانە
هەزار جان بوونە گوری زەنگینە ئەف كاروانە
خۆینا گەنج و دەلالا بو پەتەرۆل و ژیرخانە
دا سەربەست بژین كورد ل وەلاتی خوە ب خودانە

حەبل و خلیفیت سیدارا بەسە گەردەن پامیسان
بلا ببین خواندن گەھ بنداڤ و كۆن و زیندان

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٩٢/٣/٢٠) ئ، ل (دەرکار عەجەم) دەقەرە سندیان هاتیە
قەهاندىن.

(٢) ل جەهەكی دیتەر: ب تیر و رۆكیتا فاشیا گەلی كورد قى بمره.

(٣) ل جەهەكی دیتەر: بەلی بلا باش بزانییت گەلی كورد ژ هندی مەستر.

(٤) ل جەهەكی دیتەر: خودان خاك و دیرۆكین خوە.

(٥) ل جەهەكی دیتەر: پاشقە نامینت و د بزقن و جان فیدانییت گەلی پرە.

هۆف و رەشەکییت شەفا سەر ل وان بێنە هیـران
دا هەر بمینن یادگار حەلەبچە و کیمیاران

بۆ چەوساندنا گەلا دنیا ئیـرۆ شـیاره
یا ل بەر باس گۆتـنا کـیشا کـوردا سـهـرباره
ل هەر چار پارچـیت وهـلاتـی دوژمن نهـما هـهـداره
دی سەر بەرز و بلند ژیت مللهتی مه ئەف جارە

ل پـهـی رـیـبـازـین دـیـار^(۱)

بـزـاـف و ئـاـقـیـنـیـت

نـه ب زـانـه بـوـوت^(۲) و پـهـا

ئـی سـهـر بـرـیـت گـهـئـی کـورد

ئـهـو ژـی بـیـنـه پـیـشـهـا

بـیـنـه بـهـنـد و بـیـنـه رـهـف

نـهـما گـۆـرـهـپـان فـرـهـه لـهـا^(۳)

ل بـهـر ئـنـگـی^(۴) ئـهـوان چـوون

پـیـشـمـهـرگـه و شـهـهـید چـهـا

سـهـرـبـهـسـتـیا پـارتـیا

هـهـقـرکـهـک گـهـرم و کـهـله

بـگـرتـن و قـهـکـیـشـانـی^(۵)

بـۆ جـقـاکـی شـهـهـلهـله

بـزـاـقـا تـهـهـقـا ئـهـوه

سـهـرـبـهـسـت^(۶) بـیـتن ئـهـف گـهـله

پـهـرـلـهـمـانـی وەـلـاتـی

(۱) ل جههکی دیتەر: ریکا راست بیت یان یا خوار.

(۲) ل جههکی دیتەر: نه ب زانه بین.

(۳) ل جههکی دیتەر: خوین رشت نهما کۆرهبان.

(۴) ل جههکی دیتەر: سینگی.

(۵) ل جههکی دیتەر: قهکیشانا.

(۶) ل جههکی دیتەر: رزگار.

چاره سهر و پيک و حهله

بيروبو اوهر دخا ازن

ئيکگرتن و ئيکته تي

ب ئيک دهنگ و ب ئيک دهست

هه مهي ته خين ملله تي

هه مبهه ر دوژمن راوه ستن

وهک که لهه کي خوهر پستي

بژين ئازا^(۱) و سه ربه ست^(۲)

ژ دوژمن بئ منله تي

هه ر گرۆهه کي کوردی

گه ر ژ دل کوردی هه رورن

به ره ژموه نندا باقین

ل مافي گه لی بگه رن

ئه هه به ب هي ز و شيانه

يان ييت دی بئ نه فه رن

بو وه لاتي مهي شرين

ئالا و سنور ييت فه رن

مه نه قين^(۳) گه لهک سه رگير

پيتفينه يهه ک تيکوشه ر

(۱) ل جهه کي ديتر: ئازادی.

(۲) ل جهه کي ديتر: سه ربه ستی.

(۳) ل جهه کي ديتر: نه قيت.

دلســـــــوژ و ژیســـــر و زانـــــــا
 خـــــــودان ســـــــه ریبـــــــووړ و پـــــــه رومر^(۱)
 ل ســـــــهر دۆز و ئارمـــــــانجی
 پایـــــــه بـــــــه نـــــــد و لانـــــــهدەر
 ســـــــهرکیـــــــش بزاڤا بیـــــــت^(۲)
 مـــــــکوم بیـــــــت^(۳) بیـــــــر و باومر
 خوـــــــهشک و پـــــــه سن و گـــــــوټن
 کریـــــــاره کیـــــــ نـــــــائینن
 درشـــــــمیت بیـــــــ مهفا بن^(۴)
 ئـــــــه و هیـــــــثیا دمـــــــرینن
 قیا نیـــــــت دلـــــــی ژارا
 گـــــــه نی دکی د پـــــــزینن
 لـــــــی خـــــــه بات و بـــــــزاقن
 ئومـــــــیدا^(۵) ب دهســـــــتته دئـــــــینن
 رژیـــــــه دیمۆکراســـــــی
 کاودانیـــــــت ئیـــــــرۆ د خـــــــازن^(۶)

(۱) ل جههکی دیتر: موکم بیت.

(۲) ل جههکی دیتر: سه رکیش بزاڤا کورد.

(۳) ل جههکی دیتر: هه لگري بت.

(۴) ل جههکی دیتر: گهف و کاریت بی مهفا.

(۵) ل جههکی دیتر: ئارمانجی.

(۶) ل جههکی دیتر: خازن.

بکن^(۱) پیهیرهوی ژینـ
 ئەهف مەرەم و نیـازن
 لـئ نەمینن جوراوجـور
 رپـیک شـۆپ و رپـیـازن
 ل هەر قولـاچکـهـک واری^(۲)
 یاسـا و قـانـون^(۳) بـرازن
 زانـین و عـلم و ئەهـدەب
 خـامـهـ بـیـتـهـ پـیـشـرەو
 بگـهـهـیتـهـ رەگـهـزا
 مـلـهـتـی مە یـی کـوردە ئەو
 پـاشـقەمانـا پـر سـالا
 تـیـکـوشـتن یـان ژـی ل خـهـو
 فـهـرەـنگ و فـهـلسـهـفا گـهـلا
 نـهـهـ یـلان رۆژ و شـهـو

(۱) ل جههک دیتەر: بکین.

(۲) ل جههک دیتەر: دا شاد بیت گهلی کورد.

(۳) ل جههک دیتەر: ئاشتی و ئازادی.

كهكى منۆ^(١)

نه خهونهنه
كهكى منۆ
بهار بىت و عهورىت گران
قهبا ب خازن
لئك ب خورن
سنگ و بهدهن ئئك راميسن
دهنگ و بريسى ب پهژن
چيا ژ بنئ خو ب ههژن
كهرب و كينا خو داريزن
بن شفاك و ريزى
پاش تهشيكه خو بريسن
ژ وان بىت سيلاف و تاقى
لئهى رابن
چرگهزيتا تهفنئ خو
كوير راجاندى
دهحل و ستري
وارئ گوڤهنگهها گولا
لئ راماليت و نههيليت
دا شابيت بهژنا نهفهلا
گرنژينا^(١) لئ بفرؤشيت

^(١) ئەف ههلبهسته ل رپككهفتى (١٩٩٢/٥/١)ئ، ل (دهركار عهجهم) دهڤهران (سنديان) هاتيه

ڤههاندن.

بکەت کەنى
 ئەوى هەژى
 نە خەونە نە!
 کەکى منۆ!
 بهار بىت و
 زقستان تم بکوژن
 ئەو پۆژا گەش
 خۆ قەشارتى
 پەردا بويکينىق قەدەت
 زەر کەزىت گەقزىنە
 بىنە گرى... جارەدکا دى
 قەکەت... شەکەت
 ببن خەتير و سەرەو ژير
 چاڤا قەکەت
 سلاڤکەتن زەڤىکا وارى
 خاتوين بەفرا چيا
 مشەخت بىت و زيز ببىتن
 سەرئى خۆ قەت
 لى پانەکەت
 نە خەونە نە!
 کەکى منۆ!
 ئاگر د قورما دا دمىنت
 نامرىت و قەد مىنت
 رەژى و خۆلى د نخىمت^(۲)

^(۱) ل جەهەکى دىتر: ئەو کەنیا.

^(۲) ل جەهەکى دىتر: رەژى و خۆلىا نخاڤىنت.

ل ژفانا هره باي دمينت^(١)
ببت چريسكيت فهداي
خهتيرا^(٢) گهرم و شاريي
بو بن سيهلا ناني پيشنگ
كارواني ژارا
ببريژيتن

(١) ل جههكي ديتر: ل ژفانا هره بايا مابين.
(٢) ل جههكي ديتر: خهتيريت.

ئۆھەقالۇ^(۱)

ئوھەقالۇ ئەم ژى كوردىن وەلاتى مە كوردستانە
ئەم فىم دكىن گورا و سورا زازا و كرمانج تەف برانە
بنیپرە دیرۆكى بخوینە راستیا وەلاتى بزانیە
خو بناسە دۆزل كیئە ئەف نە ئارمانج و پیلانە

ئۆھەقالۇ

ئیرۆتە پشت دایە دۆژمن بیرو باوهر بەروفاژى
پیر و كال و دایك و خویشكا^(۲) باب و برین خوە د كوژى
چاقا قەكە ل قادی بنیپر^(۳) بفرینە هوش و مەژى
هیرشین تە دۆژمن كیە كانی ئەو ئارمانجا هەژى

ئۆھەقالۇ

مە یا گۆتى تە ئەم كوردىن كوردستان ژى ئىك پارچەیه
تۆنە بوویئ حەتا ئیرۆ خەبات ل باشوورى هەیه
ئىك بوون سەرخووبوونا كورد بو چوون ئارمانجا مەیه
شاھدن شۆرەش و داستان سەرفەراز دیرۆكا مەیه

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۵/۸/۲۵)ئى، ل باژیرى (زاخۆ) ھاتیه قەھاندن.
ھەلبەستقان دىژىت: "ژبەر براكوژیا هیرشین پارتا كرىكارین كوردستانى بۆ سەر
بارەگائیت پارتى دیمۆكراتى كوردستان ل دەقەرا بەھدینان ل رۆژا ۱۹۹۵/۸/۲۵ ھاتیه
قەھاندن".

^(۲) ل جھەك دیتەر: خوشك.

^(۳) ل جھەك دیتەر: بنیپرە.

ئۆھەقالۆ

فیرگهها بارزانیی مهزن^(۱) قازی وشخیخ حهفید^(۲)
یانتری بهدرخان و دیرسم ئاگری و نوری و شیخ سهعید
ژ فان خواندنگههین مهزن^(۳) فیریوونه پیشمههرگه و عهگید
کاروانی ساللا دهرباز بوون^(۴) مه ییت پیشکیش کرین شههید

ئۆھەقالۆ

ئهگهر دۆژمن قهدهپهیهه جۆنتا و بهعس و فارس چنه
ههر سی مهها ئهو درپسن نهخش و پیلان سی قۆلینه
خوکیوژی و ژیک دووریوونا کورد بو مه هه میا تهف مرنه^(۵)
ئهف پیلان و دوژمنکاری^(۶) نه ئیتیفاقا دیلنه^(۷)

ئۆھەقالۆ

ئهف چیبوونا ل باشووری هیقی و ئومییدین کوردانن
ههلبژاردن دیمۆکراتیهت خودان حکومهت و پههلهمانن
فیدرالیزم پیناسا کورد ل جیهانی بههرقارارن
خوه نه خاپینه کهکی من دهستکهتی^(۸) مه هه میانن

(۱) ل جههکی دیتر: کینه قازی و بارزانی.

(۲) ل جههکی دیتر: شیخ مهحموودئ حهفید.

(۳) ل جههکی دیتر: ژ فانی خواندنگهها مهزن.

(۴) ل جههکی دیتر: سالل ها سال بوورین.

(۵) ل جههکی دیتر: بو گهلی مه تهف مرنه.

(۶) ل جههکی دیتر: ئهف پیلان و دوژمنکاری.

(۷) ل جههکی دیتر: گهلی کورد ئتفاقا دیلنه.

(۸) ل جههکی دیتر: دهستکهفتی.

ئۆھەقالۆ

بەسە شاشی میشکی قەكە ئەگەر راستە شۆرەشگێری
بەس خوە بكوژە و كوردا بكوژە كانێ كوردایەتی ل كێری
نە بەغدايە نە ئەنقەرە دۆژمن نینە ئیرو ل قییری
هەرە كەركووك هەرە ئامەد ئەگەر راستە شیرە مییری

ئۆھەقالۆ

لێ بارزانی سەركردەییە ژ كوردارا پیناسەییە
پینجی سائین خەباتی پارتی و ریبازەك پیلا^(۱) هەییە
وی كورد و كوردستان دا نیاسین سنۆر و ئالا هەییە
هەر كوردی قی ئینكار كت ب وژدان و دیرۆك زان نەبوویە^(۲)

ئۆھەقالۆ

قامشالی و مهاباد^(۳) و ئامەد وەلات و مللەت كوردینە^(۴)
هەر كورد لێ ژار و بن دەستن زیندان ژ گەنجا تژینە
هەرە ئازاد بكە و لیخە دوژمننا لێ ببەزینە
زاخۆ و دەووك و ئامییدی ئەو ژی كوردن بادینینە

(۱) ل جەهەكێ دیتەر: پوولا.

(۲) ل جەهەكێ دیتەر: ئەو ژ كوردان نەبوویە.

(۳) ل جەهەكێ دیتەر: هەر كورد.

(۴) ل جەهەكێ دیتەر: بیت بارزانی و شیخ و قازینە.

نه شهه نه ئاشتی یه^(۱)

ئهف نه شهه نه ئاشتیه ئارمانج و هیقی بهرزه بوون
تیكدانا ئازادیخ نهخش و پیلانییت دوژمنا بوون
مه نه گرتن په‌ند و عیبرهت په‌یمان و رۆژ لی ئاڤا بوون
ئه‌وا دگۆتن لی^(۲) ناهیت برا کوژی نوژن بکه‌ین

هۆ خه‌لکینۆ...

به‌لی راسته ده‌ما باڤ و کالییت مه‌ ئه‌وان گۆتینه^(۳)
کرمی داری نه ژ داری به^(۴) زه‌والا داری تو نینه
کرمی مه‌ ژی زک بو ده‌نی ئه‌و میژوک کهن و نوینه
دارا ب خۆینی هاتی به‌ری وی بزاقه‌ بیته‌ وهرین^(۵)

هۆ خه‌لکینۆ...

هۆ خه‌لکینۆ لی بنیپن چاڤا قه‌کن گومان نه‌مان
ب خوین و خه‌باتا دژوار ل مه‌ قه‌تیان ساله‌ و زه‌مان
بۆ قی دۆزی و ئه‌قی واری هه‌ر چ پیڤقی بۆ هاته‌ دان^(۶)
خانیکیت مه‌ ته‌ف بوون کافل رویارین مه‌ ئه‌و بوونه‌ خوین^(۱)

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ریکه‌هفتی (۱۹۹۶/۱/۲۶) ئی، ل باژیری (زاخۆ) هاتیه‌ قه‌هاندن.

^(۲) ل جه‌ک دیتر: دگۆت جارەک دی.

^(۳) ل جه‌ک دیتر: به‌لی راسته ده‌می باب و کالییت مه‌ گۆتینه.

^(۴) ل جه‌ک دیتر: بت.

^(۵) ل جه‌ک دیتر: دارا ب خۆینی هاتی به‌ری وی بزاقه‌ بۆ وهرین.

^(۶) ل جه‌ک دیتر: بۆ قی دۆزی و ئه‌قی واری هه‌ر چی پیڤقی بوو هاته‌ دان.

هۆ خه لکینۆ...

گه میقانی که له کا خوه ژ سه ر پیللا ده رباز نه کر
باخچه قانی باخچه ژ ئادهیا ستريا^(۲) قاقیر نه کر
شقانی پهز^(۳) بو چه روانی سه ر پئی نه کر
لهو^(۴) ئیرۆ سه رهاتیا به روقازی ئهم قه دگی پرین

هۆ خه لکینۆ...

گورگی پیرئ ده ف خوین ئهو ب که قلی میهئ وه ریچایه
جو هیئ ب ره دین^(۵) ب سیقئ مه لا سه ره لدا یه
به کرۆکی^(۶) مه بناقی مه موی خوه ناق دایه
دیروک و داستانیئ مه په ند و عیبه رت بو که رب و کین^(۷)

هۆ خه لکینۆ...

سه رهکانی و ئاقیئ گوئیئ مه گه نی بوون کانی نه زان
شه هیدیئ مه جقات گرتن چاف قه کرن مانه ل ژقان
پری و هیقی و ئومیدیئ^(۸) مه بینه خه ون و خیال و ژان
قه له ن خوینا که قنار له وا به ی هوده یی هات پژیئ^(۹)

(۱) ل جهه کئ دیتر: خانیکیت مه بهر بوون ههستی رویباریئ مه تهف بوونه خوین.

(۲) ل جهه کئ دیتر: سترا.

(۳) ل جهه کئ دیتر: شقانی ئهف پهز و کهدی.

(۴) ل جهه کئ دیتر: لهورا ئیرۆ به روقازی سه رهاتیا.

(۵) ل جهه کئ دیتر: ب کراس و ره دین.

(۶) ل جهه کئ دیتر: ئی که قنه به کرۆکی.

(۷) ل جهه کئ دیتر: داستانیئ مه په ند و عیبه رت بوون که رب و کین.

(۸) ل جهه کئ دیتر: ئومیدیئ.

(۹) ل جهه کئ دیتر: قه له ن خوینا که قناره خوه یا مه ژئ هاته پژیئ.

هۆ خەلکینۆ....

بکن قیپری و بکن گازی بی گرس بیژین
بلا بەس بت خوه کوشتن و کورد ههف کوشتن
وهلاتی مه چار پارچهیه جارهکا دی پارچه نهکن.

یهک نهژاد و میژوونه زمان پموشت بریت ههفین

هۆ خەلکینۆ....

ژیک جوداکن و قاقیپرکن خودان دیرۆک و سه‌ریۆرا
په‌ردی قه‌دهن ل سه‌ر رویی خوه‌په‌رست و دکتاتۆرا
بیروباومر نه‌و سه‌ریه‌ستن نه‌ما چه‌رخێ گه‌ف و زۆرا

خودان سنۆر و ئالانه مافی خۆ دا هه‌لبژییرین

هۆ خەلکینۆ....

نکل تیژو خارۆف پرن ئه‌لهۆ^(۱) بازی سه‌ر بلنده
په‌سن و میرانی بۆ فه‌رن نه‌ به‌س زک تیپرکن هنده
نه‌شه‌رت قه‌رقودئ مراره خوه بکت هه‌قپک بمی کونده

چیا و نیچیر لی شاهدن بۆ کریار و ژینا بژیوین

هۆ خەلکینۆ....

تیپکوشانا چه‌نده ساللا کوردا سه‌ره‌لدا و شیارن
دۆژمن به‌ره‌و نه‌مان دچن دۆست ژ مه‌ را هاریکارن
چاره‌نقیس یی خوه‌یایه ئالا و سنۆر به‌رقرارن

شیره‌تا بارزانی یا فه‌ره‌ دا ده‌رفه‌تی ژ ده‌ست^(۲) نه‌دین

هۆ خەلکینۆ....

دا ببین ئیک دل و ئیک ده‌ست و ئیک بگین ژبۆ خزمه‌تی

(۱) ل جهه‌کی دیتر: ئلهۆ.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: ژ ده‌ستا.

دا سەر بلند بیت ملهت تهف نه ژبو كورسى و نه نانيه تی
دا سەر^(١) بهرز و سهرفهراز بين دوير ژر پيكا خيانه تی
دهمخ كوردستان پرگار بوو هنگی كوردۆ سهه^(٢) ئافه رين

^(١) ل جهه كئ ديتر: ئەم سهه.

^(٢) ل جهه كئ ديتر: سهه.

ئىكگرتنا گەل^(۱)

هەى وەلاتى ھەى مللەت چەند بەھا و شىرىنى
سەربەست و پارىزقانىت ئازاد بىن ل قى ژىنى
ھەست بکەين چىە دەرمان بۆ سارتىرا بدىنى
سەركەتن مسۆگەرە بزاق و تىكوشىنى

ژ گەلا را پىتقىە چارەنقىس و سەرخووبوون
ل جىھانى رەگەز پىرپ ئەو ب مانا خوە شادبوون
ئەم خودان ئاخ و دىرۆك و زمان و كەلتور ھەم بوون
پىتقىە بدىن خەباتى ل ئارمانجى نىزىك بوون

سومبلا بەرخودانى يا گەش و نىژىارە
شاخ ددەت بەرەو پىش بلند دبت ئەو بارە
تىرپىژا مەشا گەل ب روىمەت ئىخستى ئەف وارە
ب خوینا جانگورىا رسواكرن رۆردارە

گەرناس و پىشەنگ دقىتن بۆ ھاژۆتتا دۆزن
بەھر و قەژاندنى ب دەستقەئىنانا سۆزى
ئىكگرتنا تەخىن گەل ل مە ررى كرنا ھۆزى
شكاندنا ددان تىژ بۆ چەروانە كرنا كۆزى

ھۆز و جەنگ و خامە پىكشە بەرەو قۇناغ بىن

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەقتى (۱۹۹۸/۵/۸)ئى، ل سەربازگەھا پىشمەگەھان ل
(فىشخابوور) ھاتىە قەھاندىن.

ژ مهرا كيم و فهيتيه نهزان و ژار و گهه دا بين
دلگهرم و پوني كار نا داديه وهها بين
لبن ننگ كه دخوار دل غهم و جهرگ زامدار بين

نافع ته بارزانی^(۱)

نافع ته ب خوینا دلی مه ب پیتیت رۆناهیئ
لایه‌ریئ زێرین نقیسین تو دانهری پارتیی
دانهری دیرۆکا کوردا رۆژا جهنگ و ناشتیئ
هه‌قالع بندهست و ژارا دوژمنی زۆرداریئ

سه‌روه‌ری شه‌هیدا تو ساخ و پریه‌ها
میر و ژن دکن خه‌باتی دهنگی ته هه‌ر ییل گوها
مزگین بۆ کورد و کوردستان بۆ ئازدیخوازیئ جها
دارا بارزانی و شه‌هیدی ئاقدای ب خوینا گه‌ها

فیرگه‌ها شو‌ره‌ش داینی خوه‌گرتی طه‌نگا‌قی^(۲)
سه‌یدیئ ملله‌تی نیاسینی رۆناهیئا شه‌ف طاریا^(۳)
هونه‌ری جه‌نگی مه‌ گرتن ژ ته‌ ئه‌ی شی‌ری چیا
نافع ته‌ نیشانا کورده‌ ئومیدیا بی هی‌قیئا

فیرگه‌ها سه‌بر و خه‌باتی ریبه‌ری ئازادیئ
پیژانی خاکئ وه‌لاتی فه‌ره‌نگا کوردینیئ
دانهری دیرۆکا کوردا رۆژا جه‌نگ و ناشتیئ
بزانه‌ هندی کورد مابن هه‌ر تو ییل پیشاهیی

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل ریککه‌فتی (۱۹۹۸/۵/۸)ئ، ل سه‌ریازگه‌ها پیشمه‌گه‌هان ل
(فیشخابوور) هاتیه‌ فه‌هاندن.

(۲) ته‌نگا‌قی.

(۳) تاری.

تە گەلئ كورد شياركر زانا و هاژ خو ههيه
ل هەر چوار پارچين كوردستان دخوازن مافخ خويه
كوردستان تە دا ناسين ل ناف جيهانئ ههف ههيه
سهربهست و رزگار بت لهشكر و ئالا ههيه

نوحى پاپورا مه كوردا پوژا باروڤ و رژی
سهركيشئ كاروانئ ژارا ژبو ئارمانجا ژى
تهف كوڤ و دوست و ههڤالا يا گرتى ريكا ته ژى
خهه نه خوه تو سهربلندى تو دناڤ دلا دا دژى

كوشتن و سووتن و ييران و دهريدهرى
مه فهنادن ژ خهباتئ ژ ريكا ته سهروهرى
گوتن و كريان دئ مينن بو مه نهخشئ ل سهربهرى
دئ خوینن بو دەرس و عیبرت، دا بلهز بچين سهرى

شەمالكا خوه سۆتى^(۱)

شەمالكى خوه ب سۆزه
تارى^(۲) و سەهما شەقى
هەر وارەكى د نخیمیت
دیتن^(۳) نیزیك دبه
هیلینكىن دلا دمینن ژفان^(۴)
جیهانا مەزن خەملا زیماړی
رەش پۆش دكه
بئ دەنگى خۆرتره
ژ لیدانا دلپت خودان ئومید
خۆ بسۆزه... خۆ بسۆزه
هەبوونا تە بها چەندە؟
چەندى د گریت
پەلیتانكەك...
چەنگ وەستیایی
كۆفاندارا چریسكەك
دا بمریت...
ژ سۆتنا جەرگ و دلا
داكو قولاچكەكا واری

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریككەفتى (۱۹۹۸/۵/۸)ئ، ل باژپیری (زاخۆ) هاتیە فەهاندن.

(۲) ل جەهەك دیتر: گاری.

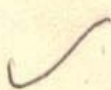
(۳) ل جەهەك دیتر: دیتن.

(۴) ل جەهەك دیتر: هیلینكىن دلا دمینن ژفان.

رېك و دھراڤا
لئ باژۆى...
ھەر يا كيكمه و جيهان زۆره
خۆ گوريكه پەشيمانى
پشتى كەنگى...
دەمى بوى گورى و خۆلى
شين نابى ڤه
چەرخ و سەما
نازڤرينيت
رۆژا دوھى
بكهى ئەڤرۆ
ئاڤا گەنى ھزرىن مرى
كئ دىڤىت؟
ئەو دئ بنە خۆين و مەژى
ھەر خوە ب سۆژە و
ژان يا تەيە...
ئىكائەئى
ب بيروباوهرين خۆرپست
بئ بەھر دبن
گياندار و بۆشاتيەك
نوبەداريت
بھين ڤەداى دەرڤەتا
ب سۆتتا تە شاد دبن
پئ مەست دبن

پاشبهند

(11)

(نه ورتۆز)

ك ا ا ئا دارت سه ساله كوردانته
رتۆزه كا گه له بیدۆز جهزنا ئا قهنگ تۆننه
سه كه له تاز دكاك رتۆفانه گاده هاته سه بیهانت
زنجیه بچه تاقه تان بۆجه بیهته ده رتۆز زینانته
سا دانه ئه چینه قوتیا سه ر خاكا كورد تانته

نەرزۆز ★ ★ ★

زه نه دوا بارتین گاده سه چو کوچه گانه دارم
چو کوچه سه چه کوچه سه سه رتۆز دكاك مایه پر
هیهته ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
لا ئا ریا كورد نه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
ئاگرت گانه دانه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

نەرزۆز ★ ★ ★

بیده هاتنا تویا بیدۆز سه سه ساله دتا ئه ئه ئه ئه
ملاه ته سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه
سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه
سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه سه
دا ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

★ ★ ★

1

تەدرۆز

کوشتە دەستەد دەره دەره
دو رەتە بەیت نامە سەین
تە قەدەین بەتەنی سەین
دەدە قەوە یارانی دەتە سەین
رەوانە سەو دەتە سەین
هەر دوو سەین دەتە سەین

تەدرۆز

نیا ناسۆرە دەتە سەین
مەخیا تە پۆر سەین
دەرفەزە سەین
نەگەتە سەین
نەتە سەین

تەدرۆز

واریتە دەتە سەین
بەتەنی سەین
زادەنی سەین
دەتە سەین
دەتە سەین

☆ ☆ ☆

۲

نه و رۆژێ

دوێ هێتێ کوردێشێ تو باش و باش تا بگهت
رۆژێ خێر و باشێشێ دوێ هێتێ ژۆردان
خه حه یاره و شاهه لای و به ژۆگه کوردێشێ
گاده ئه قه ئه هێتێ به ئه ئه به ئه ئه
یا هه ره کوردێشێ به ئه به ئه کاده و به ئه ئه

ئه ئه حه ئه به ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه
له ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه ئه

م نه در دوزخ

(بسم الله الرحمن الرحيم)
 مژده کا بنامی و رفنگ نه و روز گرمی کاردی
 که گروته نه ی دلوار لکو در ستانی دیار
 نیک ناما زاد نه نه و نانی بره زود دارن
 هر سال لکه چنانا دارن لکو در است و نیک
 لکه نگه نه سات رفه ملت ده کی چنار ابو کنه
 در رحمت و بوسنیاره دکن بز اول و دوزخ
 در رحمت کوردین نه دکن جم و نابهار
 یا سامه بخواه ده لیله دکنی مهامادار
 بز انما وان که ده نه صلیت جم و نادر
 یکی دیروز ^{در اینجا} لکه نه صلیت کا وهی
 کا وه نه تهنه و نیک کنه نه گرنی لکو در حال
 دت م اب زود بلند کنه هر سال ^{در اینجا} لکه باره
 که گروته بلند تره زمین و م لکو در
 هر رت صینه گن مادوم کورده آخوه در
 هر زار زر حال رایت در ناهینت نه کار
 ملک نت م کورده تهنه ی نگارده
 یکصدام جوکه دت م اب لکه نه ساتی
 که ر جانم لکه دار یا نیکه نیکه باره
 میا نیت و فوره رقت به م لکه نه ساتی
 لکه بیستانی و نه در دوزخ لکه مادوم
 هر رده م کا فاده لاتی دکن م لکو در 1

مه لانتی هه یه کۆماریه بو دۆرنا گۆرنا
ولله تته سه قه هه هه هه هه هه هه هه هه
بو سه هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه
هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه
هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه
هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه

١١/٢/٢٠١٧
لێوانی گۆرنا دیار بێ گۆرنا
هه هه هه
هه هه هه هه هه هه هه هه

✓
X 4

گولان

شوهره ۱۰ سالگی و ولادت ۲۰ هزار لیبره
 کار ما بخار است و دای
 دای داره تولیدی که می کوم به صبا که زایری
 لیا طبعه را همه دلخ و زایل می مای
 بودند شوهره را کورد و ده فوار طریقه تاده رده
 و بمان قوه بچه بیای
 همه یا لاره یا فاقه و بولا که همیشه که عاقل فرزانه
 ولادت کرد هم ریش مای نواره فویا
 بوره کینه بان و دیار به ۱۰۰ (فوق) است
 سوره ربه بمان که دای
 که ای گولانی که گریه کورد می تان
 بولگی عزیز دای
 برت که همانونه که کورت که رینگه ده تا کارن
 کینه تا بمان دهنگ دای
 که قوه دره ربه و کینه بیدری که همیشه قوه بخون می توان
 دای و دران قوه را که می لای
 که قوه بخون را و ای بمان که دران بانی در اقل
 که سبایت که کارن در حید بیغه کار بولان در حید
 دای و دران قوه که می لای

۸

دەنگە و ئاڤەتە ئاڤەتە دەنگە خۆراڤەتە سەبەره دەنگە
ئەڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە
سەبەره دەنگە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە
ئەڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە
ئەڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە
ئەڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە

١٦٢ / ٢
ئەڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە ئاڤەتە

١٢٣

رزیمان زردار به عیبت فانیست
 نه قیبت خوه را چانه وان طه هاندور است
 نه قیبت هیله رن فانیست در است
 بزه هیله بیایان که له پین وان فست
 سه راه زار له هیله بیایان جارت یقینت

گوناوان هیله زار دینت ساقا
 زهرن خوه با قیبت چه گرو و صفاقا
 لیاوه و گرت دایله و ساقا
 ماته دفعه و خ داروژان بو ساقا
 فاندژیک نه خوه موه نیل و ساقا

به قیبت عیبت زار دوزخه داره
 هیله بیایان له گرو و دیاره
 ره قیبت مزداکار هانت فواره
 سامه زده ل طاریک زاره
 به عیبت زده زار نه روم دواره

وانه ويران گه ته بو هه و جوان
 رۆژايه وانه نا ئاگره هه هه
 بيته و گه گه ته به به هه هه
 له ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته

☆ ☆ ☆

هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه
 ديره و هه هه هه هه هه هه هه هه
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته

☆ ☆ ☆

هه هه هه هه هه هه هه هه هه هه
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته
 ته ته ته ته ته ته ته ته ته ته

☆ ☆ ☆

به عیادت زار و سینه طازه
صمیمیت و انب با شمع در فزاره
که وان زیده که از سوختن ناز
که ما جیهان لوه دین گازه
لقن گویند زه هویه دین رازه

☆ ☆ ☆

ضم و کفان نه بوردی با کمال
هه بوزار و کله ده گله اعره تقال
هه بوزار یادیه اردن دانه های ممال
هه بوزار یقینک بدین دین نه صامال
هه بوزار بجز خون که همت زانده لال

☆ ☆ ☆

ده رده نه م صیا که داده رده گرا
حله آت کورده بکیمان بته خودا
حاله قهیره رده بوم م زینوا
له وایه زاران زار و لورده هه خوربا دانه
هم م رده دینت کورده صتا باده

☆ ☆ ☆

ههته بختێک کە وێتێک (بێت) بێت
لوه لاته هه ئه زانگهاله ههتیا
نه زه بهتاله و زه نهتێک دله بهتیا
ز بهتیا زه بهتیا زه بهتیا
که بهتیا که لانه که بهتیا

١٥/٢/١٩٦٩ یا ههتی ههتیه و دهتیه
یا ههتی به لاله که بهتیه ههتیه
له دهتیه که بهتیه ههتیه

١٣

٢١

(فهل كهم يائى)

فهل كهم يائى فهل كهم يائى

يه جاره لى نه كهم يائى

نه وايد و د بيزينه وه يائى

قوه ربا دارن نام بوزنه كى

قيدو عييد فارس عزت كرينه

بته و قاصيه تا نام قير كرينه

يودوز قوه كهم كرينه

يا ت و بيزينه يا ت و بيزينه

يه قتنه ره شه روه قاره

نه د و ايك دل نه ر عى

كيد و سوت و بيه ره زون

ميا قوه زيا كوله كى و رهن

فهل كهم يائى هاد كاهه سرت

نگه ده دراته كهم ناخرينه

هم زار قونا غاصه و رينه

قوه راگه يائى كهم روه يائى

فهل كهم يائى كهم يائى

له وه سلات كهم روه كهم

ده سوت و بيه و رينه كهم

عوز داهه قه صلا جاج و د كهم

١٤

کە وێرمان هێرگ و رێگە نە
بە زوێر و داڕمەتە
رەوێکیار و کانی کە
بە تەختە بەیان کە هێتە

گەلێ خەونا پێتە و پێتە
گەلێ جەتارێ دار و پێتە
دەرد و پێتە و پێتە
دەنگ و پێتە و پێتە

دەختە و پێتە و پێتە
بە و پێتە و پێتە
نەم و پێتە و پێتە
دێتە و پێتە و پێتە

کۆیاری خەونا پێتە
رۆژێ خەونا پێتە
مەز و پێتە و پێتە
بێتە خەونا پێتە

بێتە خەونا پێتە
رۆژێ خەونا پێتە
مەز و پێتە و پێتە
دەختە و پێتە و پێتە

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript or letter. The text is written on aged, yellowed paper with horizontal lines. The handwriting is cursive and somewhat faded. The main body of text is written in a single column, starting from the top right and moving downwards. There are some larger, more prominent words or phrases that stand out, such as "لقد وردتني أخبار" (I received news) and "من بلادكم" (from your country). The text appears to be a personal communication or a report. At the bottom of the page, there is a small number "٥١٦" written in the margin.

١٤٠٥/١٢
گولان

٧

(ده سات)

دیدگار و ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 که له ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 دیدگار ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 داره ل لوارنه نه ما فو ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 لێ دارا ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 به دازا ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 م ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 بهار ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 نه ل ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 م ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه
 ههکتارم ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه ئۆوه

١٩

(کوردو بنانه)

کوردو بنانه خودمان زینده
بسیار مندا خواو و هیچ عاتل مدوزن
له دازد کما فایا زینده کما فایا بگنیز زک خزان
لوقا و دگه بنایا بگنیز کما فایا بگنیز زک خزان

x x x

دینه ره کما و دارده بینه بینه دینه
دک کما بگنیز دگه بگنیز بگنیز بگنیز
کما بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز

x x x

بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
توضه بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
له بینه بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
توتنه بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز

x x x

ملاک بو عالم بینه بینه بگنیز بگنیز
بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز

بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز
بگنیز بگنیز بگنیز بگنیز

۱۰

هگوت به لکه گوت و نه زان
هگوت به لکه کاروانت دوزن به گیت
دید که کاغذ و به لکه بود و نه زان به گیت
بدینت گوتیت فانیست بازاره به گیت
که به رفته کاغذ و لوارت و آغا گیت

X X X

که به گیت به لکه و نه زان گوتیت
سید و لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه و نه زان گوتیت و نه زان گوتیت
و نه زان گوتیت و نه زان گوتیت

X X X

که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت

X X X

که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت
که به لکه گوتیت و نه زان گوتیت

X X X

۱۱

بە شێوەی روکھنا فامێگەری گوردوێز جێ
کە ئێستا پێشانی بە ئێستە گەڕاوە و فەقەت
خەدوانە فاکو و دەرپوێش خۆه بێشەکی خۆه راکرە
پاڵێوانا عەبەت و دەرپوێش و جانا فەقەتێش گەڕاوە

دەست پێشە جێش و دەرپوێش دەست لایەن گەڕاوە
شێشە دەست پێش دەست پێش پێشە پێشە
گەڕاوە پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە
دەست پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە
+ + +

بە پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە
گەڕاوە پێشە پێشە پێشە پێشە
توخمە پێشە پێشە پێشە پێشە
گەڕاوە پێشە پێشە پێشە پێشە
پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە

گەڕاوە پێشە پێشە پێشە پێشە
پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە
پێشە پێشە پێشە پێشە پێشە

11
(ده و نهمین کوردان)

(11)
کوردان ده و نهمین کوردان
دویند فاسا بگره تا بگره هفت زار زار - زار

x x x

م م م دلا الله بیدار دو درضا و دین
م م م گور کاره فوه د فیتن دین دین

x x x

بفانانان که ده زید و پرا که مین
لته برفانته و ه لاتی فوه زار گافان

x x x

م م م خدا بیدار بیک هو فادان بیدار
ده که کارانته بیک م م م بجم فوه ریتاره

x x x

دینت باز سه ریتن گارینت کور که لم
خوردان عیل دگر بیدار م م م گافاو بگره درم

x x x

ده و یازده بانان بون کارانته دین گولان
سه رت گافاو بگره ران فوه لته دین هلان

هم کوردی دینی سه خوه بو فاکوردی
کوه بخوه دیدن با تکیه و پیدایه تانی لوانه

X X X

کوه پاران تکیه کو تکیه و فونیه تکیه
وه لوانه ده ریا فونیه پان تکیه کاهه وه تکیه

X X X

کوه مار مار و درز هات گره هاندن
کوه ریا و تکیه خوه تکیه تکیه

کوه ریا و تکیه خوه تکیه تکیه

X X X

دار فوانه و تکیه کوه خوه تکیه تکیه
کوه تکیه تکیه تکیه تکیه هم زارا

X X X

تکیه تکیه و تکیه تکیه تکیه
تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه

X X X

تکیه تکیه و تکیه تکیه تکیه
تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه

X X X

کوه تکیه تکیه تکیه تکیه
تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه تکیه

X X X

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript or letter. The text is dense and includes several lines of writing. A prominent signature or name is written in the center, underlined: **لورد رگمانی ریاضی**. The page is numbered '۱۴۰' at the bottom center.

ناقهروك

- ۷.....پيشهكى
- ۷.....كورتە دىرۆكهك ژ ژياننامەيا جفاكى - زانستيا ھۆزانقانى
- ۸.....پوختەيەك ژ ژياننامەيا سياسى - لەشكەريا ھۆزانقانى
- ۱۰.....چەند تىبىنيين گىرنگ ل سەر ئەقى ديوانى
- ۱۵.....شەھيدان
- ۱۸.....لاوى كورد
- ۲۰.....رەوشتين كوردا
- ۲۳.....۲۶ى گولانى
- ۲۶.....نەورۆز
- ۲۸.....حەلەبچا شەھيد
- ۳۱.....سەر سالا كوردان
- ۳۳.....بىرھاتنا گەلى من
- ۳۵.....ئىكگرتن
- ۳۸.....فەلەك ھەى لى لى
- ۴۱.....وہلات
- ۴۲.....پيشمەرگە
- ۴۴.....كوردۆ بزانه
- ۴۵.....مە گۆت بەلكى لى مە نەزانى
- ۴۸.....پالەوانى كورد
- ۵۰.....ھەى ھۆ ھەقال
- ۵۲.....رېزانى شۆرەش دانانى

۵۳ بارزانی
۵۵ کاوهیچ چەرخێ بیستی بارزانی
۵۹ ئۆ هەقالۆ
۶۳ دیلبەر
۶۵ سەر ساڵ
۶۷ ۱۶ ی ئاداری
۷۰ ئە ی کۆما مللەتا
۷۴ ئومید
۷۷ گازندەك
۷۹ نەبن هەقێك
۸۱ بارکن ژ واری مه
۸۳ کێ باوەر بی
۸۷ دیاری بۆ گوندی بۆسەئێ
۸۸ گەئێ کورد
۹۰ بەسە دیرۆك
۹۲ سەرهلدان
۹۷ کەکی منۆ
۱۰۰ ئۆ هەقالۆ
۱۰۳ نە شەرە نە ئاشتی یه
۱۰۷ ئیکگرتنا گەل
۱۰۹ ناقی تە بارزانی
۱۱۱ شەمالکا خوہ سۆتی
۱۱۳ پاشبەند

بۆسەلە نایف دیاننا

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ فەکولتەین کوردی

© مافی چاپی یی پاراستیە بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ فەکولتەین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-291694-1

9 789922 916941 >